Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראָשען — היינט 8 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 30 | Łódź, Sroda, 4 lutego 1931 r. | נײַנטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, י״ז שבט תרצ״א | № 30

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע: לאדז, פּעטריקאווער 21, טעל. 224-71

וואהלען צו דער לאדזער קהלה וועלען פארקומען דעם 15־טען מאי

ווארשא, 3 (טעלעפאָניש) דער נייער געזעץ־פּראָיעקט וועגען די יודישע קהלות האלט שוין ביים פערענדיגט ווערען, יעדענפאלס איז שוין זיכער, אז די וואהלען צו א גאנצע רייה יודישע קהלות אין פּוילען, דערונטער אויך צו דער לאָדזער, וועלען פאָרקומען דעם 15 מאי 1931.

פּוילענס נאָטע צו דייטשלאנד
צוליב אַ דייטשען עראָפּלאַן אין פּוילען

בערלין, 3 (טו) די „טעלעגראַף־איניאָן" דערוויסט זיך, אז די פּוילישע רעגירונג האָט געשיקט א נאָטע צו דייטשלאנד צוליב דעם וואָס דער אמאטאר־פליהער גרוזע איז א בערגעפּלויגען מיט זיין אעראָפּלאַן דעם פּוילישען באָדען.

ענגלישע אמוניציע־פאבריקען
אַרבייטען פאַר סאָוויעט־רוסלאַנד

לאָנדאָן, 3 (טו) די רעגירונג האָט געמאכט א מיטטיילונג אין פּארלאמענט, אז די ענגלישע אמוניציע פאבריקען האָבען אין פערלויף פון די לעצטע 16 חדשים צוגעשטעלט פאר רוסלאנד פאר 2 און א האַלבען מיליאָן זלאָטים פערשידענע בעוואָפענונגס־מכשירים.

וועגען רעאָרגאניזירען דעם סעקרעטאריאט פון דער פעלקער־ליגע
אָפּגעוואָרפען דעם ענגליש־פראנצויזיש־פּוילישען פאָרשלאַג

גענף, 3. (טו) היינט איז פאָרגעקומען א געהיימע זיצונג פון דער קאָמיסיע, וועלכע איז אויסגעוועהלט געוואָרען פון דער פעלקער־ליגע וועגען רעאָרגאניזירען די פּאָליטישע לייטונג פון גענעראַל־סעקרעטאריאט. די פאָדערונג פון פראַנקרייך, ענגלאַנד און פּוילען, אַז דער פּוילישער דירעקטאָר פון דער ספּעציעלער אָפּטיילונג רייכמאַן און דער דירעקטאָר פון דער יורידישער אָפּטיילונג זאָלען בעשטימט ווערען אַלס וויצע־גענעראַל־סעקרעטארען איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען, פון דער דייטשער, נאַרוועגישער און איטאַליענישער זייט איז דער דאָזיגער פאָרשלאַג שטאַרק בעקעמפט געוואָרען, זיי האָבען דאָס מאָטיווירט מיט בודזשעט־טעמים, דאָס איז דאָס ערשטע מאָל ווען אַ געמיינזאַמער ענגליש־פראנצויזישער פאָרשלאַג ווערט אָפּגעוואָרפען.

דאס געזעץ וועגען אָפּשאַפען די צארישע בעגרענצונגען
האט די סענאַט־קאָמיסיע צוריק איבערגעשיקט אין סיים

ווארשא, 3. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָררעספּאָנדענט) היינט איז פאָרגעקומען א זיצונג פון דער יורידישער קאָמיסיע ביים סענאַט. ס'איז בעטראַכט געוואָרען דאָס געזעץ וועגען אָפּשאַפען די [illegible] וואָס איז שוין, ווי בעקאַנט, אָנגענומען געוואָרען דורכ'ן סיים.

די סענאַט־קאָמיסיע האָט איינגעפונען, אַז דאָס געזעץ איז נישט גענוג אויספיהרליך יורידיש בעאַרבייט און דעריבער עס צוריק איבערגעשיקט אין סיים, אין די יודישע קרייזען האָט דער דאָזיגער בעשלוס אַרויסגערופען פיל אויפרעגונג, ווייל דאָס בעדייט בעגראָבען דאָס געזעץ אויף אַ לאַנגע צייט.

„איך האָב פונאנדערגעטריבען דעם פּאָליציי־אמט אין לוצק"
ערקלערונג פון אינערן־מיניסטער וועגען די געשעהענישען אין לוצקער תפיסה

ווארשא, 3. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָררעספּאָנדענט) היינט האַלב 6 אַ זייגער אין אָוועגד איז געעפענט געוואָרען די זיצונג פון סענאַט, אין אָנהויב זענען געוועהלט געוואָרען 4 מיטגלידער אין מלוכה־טריבונאַל דאָס זענען: 3 פון דער סאַנאַציע טאַפּליצקי, קלינאַווסקי און [illegible] און איין ענדעק — קוויאַטקאָווסקי. נאכהער ווערען נאָך אַנ'אָפּאָזיציאָנעלער רעדע פון סענאַטאָר קאָפּטשינסקי (פ.פ.ס.) אָנגענומען די צוגאָב־קרעדיטען פאַר די פערגאנגענע יאָהרען. ס'ווערען דאַן ראַטיפיצירט אַ רייהע אינטערנאַציאָנאַלע אָפּמאַכען און דאַן טרעט דער סענאַט צו צו בעטראַכטען דעם פאָרשלאַג וועגען דער פאַציפיקאַציע אין מזרח־גאַליציען, נאָך דער רעדע פון רעפערענט, וועלכער לעגט פאַר אָפּצוּוואַרפען דעם פאָרשלאַג בעהמט אַ וואָרט דער אינערן־מיניסטער סקלאַדקאָווסקי, וועלכער רעדט אויספיהרליך וועגען דער פייניגונג פון אַרעסטאַנטען אין דער לוצקער תפיסה און אין אַ רייה אַנדערע תפיסות ווי פּויזען, לאָדז א. א. וו.

דער מיניסטער זאָגט, אַז ער האָט אומעטום אוועקגעשיקט אויספאָרשונגס־קאָמיסיעס. די קאָמיסיע וואָס איז געווען אין לוצק איז געקומען צום בעשלוס, אַז הגם די פאַקטען וואָס ווערען אָנגעגעבען אין דער אינטערפעלאַציע זעינען איבערגעטריבען האָט די קאָמיסיע דאָך געזאַמעלט פיל מאַטעריאַל, וועלכעס בעווייזט, אַז אין לוצק זענען פאָרגעקומען נישט געזעצליכע זאַכען, איך האָב דעריבער, האָט דער מיניסטער געזאָגט, פונאַנדערגעטריבען דעם גאַנצען פּאָליציי־אַמט אין לוצק" וואָס שייך לאָדז און פּויזען, זענען דאָרט קיין מיסברויכען נישט פאָרגעקומען, דער מיניסטער האָט דאַן אָפּגעלייקענט פיל פאַקטען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פּאַציפיקאַציע אין מזרח־גאַליציען.

אַ אוקראַינישער סענאַטאָר האַלט דאַן אַ שאַרפע רעדע, אין וועלכער ער זאָגט, אַז בעת די פּאַציפיקאַציע האָט די פּאָליציי אונטערגעוואָרפען אונלעגאַלע ליטעראַטור און געוועהר.

מיניסטער סקלאַדקאָווסקי: איהר זאָלט זיך רעכענען מיט די ווערטער, פערגעסט נישט וואו איהר געפינט זיך.

נאָך אַ קורצער דיסקוסיע ווערט דער פאָרשלאַג וועגען דער פאַציפיקאַציע אָפּגעוואָרפען.

דייטשלאנד בארגט זיך געלד אויף די רייכס־באַהנען

בערלין, 3. (טו) די דייטשע רעגירונג האָט אָנגעהויבען אונטערהאַנדלונגען מיט פראַנצויזישע, ענגלישע, האָלענדישע און שווייצאַרישע באַנקען וועגען אַ קורצער הלוואה פון 130 מיליאָן מאַרק פאַר די דייטשע רייכס־באַהן.

שלום אש אין לאָדז

בעכטען אָוועגד איז געקומען קיין לאָדז דער גרויסער דיכטער שלום אש, געקומען איז דער דיכטער אויף דער חתונה צו זיין ברודערס טאָכטער וואָס איז פאָרגעקומען בעכטען ביי באַנט זיין לאָדז. שלום אש האָט פערברענגט אויף דער שמחה אין געזעלשאַפט פון זיין משפחה, דערונטער אויך פון זיין מוטער, וועלכע איז ספּעציעל געקומען קיין לאָדז.

היינט פערלאָזט דער דיכטער לאָדז, ער פאָהרט נאָך ווארשא און זונטאָג וועט דער דיכטער קומען צוריק אין אונזער שטאָט אויף דער יובילעי־פייערונג

שבועה דאורייתא

מאָרגען, דאָנערשטאָג, 10 א זייגער פריה, וועט ה' בערענשטיין, אָ געשעפטער פון זשעליכאָווסקי'ס מיהל אין לאָוויטש אָפּגעבען א שבועה דאורייתא אין דער ווילקער שוהל", זגאַדניאַ 56, לויט אַ פּסק־דין פון הרב ר' יוסעלע פיינער.

1032 אהרן פּוילאַווסקי.

מאשין־מצות

ווערט געבאַקען אַלע סאָרט פרישע און דינע ווי אויך מצה־מעהל, אייער־פּעפּעל און כוכארקעס לויט קאַלסבאַדער סיסטעם מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אינזערע גוט־בעקאַנטע און פרישע געבעקען פון אונזער איבעראַל בעוואוסטער צוקערניע

ג. ווייגבערג

38 פּיעטריקאווער 38

:-: טעל 143-82 :-:

יודיש פאָלקס טעאַטער זגיערזשער 17 טעל. 193-03.

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן.

וויכטיג נייעס! גרויסע סענסאַציע פאַר לאָדז! וויכטיג נייעס!

פייערליכע ערעפנונג פון יודישע פּאָלקס־טעאַטער מיט אַ ערשטקלאַסיגען נייקאַמפּליטען אַנסאַמבל מיט'ן אנטייל פון דער ניי־אנגאַזשירטער סובּרעטין רעגינאַ בוימאַן, בעוו. ארטיסט מ. דראַנאָוו און בעקאַנטער אַרטיסט ה. באַלבירסקי.

פרייטאָג, דעם 6־טען, שבת, דעם 7 טען, זונטאָג, דעם 8־טען, 9 אין אָוונט פּרעמיערע! צום 1. מאָל אין לאָדז — די צווייטע שלאַגער פון די אמעריק טעאַטער „די גאַסען־קינדער" אין 4 אקטען מיט געזאַנג און טענץ פון סיגער

שבת, 4 נאָכמ. מאַנטאָג, ד. 9־טען, 9 אָוונט צו פּאָפּולערע פּרייזען צום ערשטען מאָל אין פּאָלקס־טעאַטער „בראַדיאַגא" טראַגעדיע אין טענץ פון י. זייפערט

אָוונט־פּרייזען פון 1 ביז 3. פּאָפּולערע פּרייזען פון 80 ביז 2.50

ערווארטעט די פייערליכע פאָרשטעלונג וועט זיין לאַזאר פוקס

דינסטאָג, ד. 10־טען, 9 אָוו. פּרעמיערע! „די גלאָקען פון סביר"

ס'נעהמט אנטייל פּרויען: בעזמאַן, בוימאַן, פּאַדרימאַן, ראָזענצווייג. מענער: באַלבירסקי, גוטמאַן, גאָלדבערג, דראַנאָוו, טויבמאַן, ניי־הויז, פּאַלאַוויק, פּאָסטעל, קעווקאָוויטש. טעכנ. דירעקטאָר: ק. גוטמאַן. כאָרמייסטער: וו. ניי־הויז.

רעכטס־פּובליציסט

י. אינפעלד

פּיעטריקאווער 31

נעהמט אויף אינטערעסאַנטען אין אַלע געזעץ ענינים. טעגליך פון 5 ביז 8 אין אָוונט.

ס'ווערט געזוכט א עלעגאַנטע, זוניגע וואוינונג

פון 3 צימער און קוך מיט אַלע בקוועמליכקייטען. — אָפּרטען אין אַדמ. אונטער „עלעגאַנטע וואוינונג".

50 יובילעאום־קאָמיטעט לכבוד שלום אש אין לאָדז. 50

זאַל „פילהאַרמאָניע" גאַרוטאָוויטשאַ 20

זונטאָג, דעם 8 טען פעברואַר, האַלב 9 א זייגער אין אָוונט קומט פאָר א

גראַנדיעזע יובילעאום־פייערונג

לכבוד דעם גרויסען און בעליבטען דיכטער

שלום אש

מיט דער בעטייליגונג פון חשוב'ע יובילאַר

I.
1) איינלייטונג — רעד. י. אונגער,
2) רעדע וועגען שלום אש — ד״ר ז. עלענבערג,
3) בעגריסונגען,
4) שלום אש דער קינסטלער, רעפעראַט — יצחק קאַצענעלסאָן,
6) רעדע פון יובילאַר.

II.
1) שלום אש הימן, טעקסט ישראל ראַבאָן, מוזיק קאָמפּ. הענעך קאָהן,
2) קלאַסישע ווערק און פאָלקס־לידער־כאָר אונטער לייטונג פּראָפ. פּיוּווישס,
3) סאָלאָ־געזאַנג — פּ־ל. ס. קאָפּיוּוניאַק,
4) רעציטאַציעס פון שלום אש'ס ווערק — דער יובילאַר און י. מאָשקאָוויטש.

בילעטען שוין צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע, גאַרוטאָוויטש 20. 50

ארויסשיקן ארבייטסלאזע איינוואנדערער האט בעשלאסען די ארגענטינישע רעגירונג

יעדען טאג זאלען ארויסגעשיקט ווערען 700 ארבייטסלאזע איינוואנדערער

בוענאס־איירעס, 3. (טו) ווי ס'מעלדעט די טעלעגראפען־אוניאן" האט די ארגענטינישע רעגירונג בעשלאסען אלע ארבייטסלאזע איינוואנדערער צוריקצושיקען אין זייערע היימאטס־לענדער אויף דעם אופן זאל בעקעמפט ווערען די וואקסענדע ארבייטסלאזיגקייט אין ארגענטינא. נאך א ווייטערער מעלדונג זאלען טעגליך ארויסגעשיקט ווערען 700 ארבייטסלאזע איינוואנדערער פון ארגענטינא.

בלוטיגע וואהלען אין קאלומביע

10 מענשען דער'הרג'עט געווארען

ניו־יארק, 3 (ט) בעת די קאנגרעס־וואהלען אין דרום אמעריקאנישען שטאט קאלומביע, וואס זיינען פארגעקומען דעם פערגאנגענעם זונטאג, איז געקומען צו שווערע קאמפען, 10 פערזאן זיינען דער'הרג'עט געווארען.

קאנפיסקירטע צייטונגען

ווארשא, 3 (טעלעפאניש) היינט זיינען קאנפיסקירט געווארען די צייטונגען „קוריער טשערוואני", „א. ב. צ.", דאברי וויעטשור", פאלקסצייטונג" און די פראווינץ אויפלאגע פון „קוריער פאראנני".

גענעראל־שטרייק אין האוואנא

האוואנא, 3 (טו) די ארבייטער־ארגאניזאציעס האבען בעשלאסען צו פראקלאמירען א גענעראל־שטרייק. דער שטרייק איז ערקלערט בעווארען צוליב די מיטלען וואס די רעגירונג האט אינטערנעמען אונטערצודריקען די אונרוהען אין קובא.

צוזאמענפאהר פון יודישע זשורנאליסטען אין וואהלין

ראוונא, 3 (יט"א טעלעגראפיש) דא איז פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון יודישע זשורנאליסטען אין וואהלין. צום צוזאמענפאהר זיינען געקומען 32 דעלעגאטען. דעם צוזאמענפאהר האט בעגריסט משה סטאוויסקי.

ס'איז אנגענומען געווארען א בעשלוס ארויסצושיקען בעגריסונגען צו נח'ם סאקאלאוו און צו שלום אש צוליב זייערע יובילעאומס.

דער צוזאמענפאהר האט בעשלאסען צו גרינדען א פערבאנד פון יודישע זשורנאליסטען אין וואהלין.

ראדיקאלע ציוניסטען בלייבען אין דער אפאזיציע

בערלין, 3 (יט"א טעלעגראפיש) דא איז פארגעקומען א זיצונג פון צ. ק. פון די ציוניסטען ראדיקאלען. די זיצונג האט בעשלאסען, אז די ראדיקאלע צוניסטען פערבלייבען ווייטער אין אפאזיציע צו דער לייטונג, אבער טראץ דעם ווילען זיי דעם פערטרעטער פון די ראדיקאלען אין דער פאליטישער קאמיסיע ביי דער עקזעקוטיווע נישט אפרופען.

באהן־קאטאסטראפע אין בעלגיען

בריסעל, 3. (טו) נעבען מאנס איז היינט פארגעקומען א באהן־קאטאסטראפע, ביי וועלכע עס זיינען פערוואונדעט געווארען 10 פאסאזשירען.

קארטען אויף בעהייצונג אין רוסלאנד

מאסקווא, 3 (טו) אין צוזאמענהאנג מיט'ן פעהלען פון בעהייצונגס מיטלען, האט די סאוויעט רעגירונג בעשלאסען איינצופיהרען קארטען אויף פערקויף פון האלץ און קויהלען.

א פאניק אין א קירך

60 פערזאן פערוואונדעט געווארען

מעקסיקא, 3. (טו) אין דער איבערפולטער קאטעדרע אין גוואדאלאיארא איז פלוצלונג איינגעפאלען א וואנד אין דער שכנותדיגער געבייידע. די מתפללים האבען זיך אנגעהויבען צו שטופען צום אויסגאנג, 60 פערזאן זיינען דערביי פערוואונדעט געווארען, פון זיי 12 שווער.

שווערער שטורם־ווינד אין שפאניען

פאריז, 3. (טו) אויף דעם שפאנישען דרום־ברעג הערשט זייט 24 שעה א שווערער שטורם. פון א פראנצויזישען דאמפער האט דער ווינד אראפגעשווענקט א קאפיטאן מיט 4 מאטראסען, א דייטשער שיף איז געלונגען אפצוראטעווען 2 מאטראסען, די איבריגע 2 מאטראסען און דער קאפיטאן זיינען אומגעקומען אין די כוואליעס.

געשלאסען דעם צוזאמענפאהר פון „צעירי אמוני ישראל"

ווארשא, 3. (טעלעפאניש) ס'איז פערענדיגט געווארען דער אל־פוילישער צוזאמענפאהר פון די „צעירי אמוני ישראל", ס'זיינען אנגענומען געווארען בעשלוסען וועגען גרינדען א סעמינאר פאר מלמדים פאזיטיווע ארבייט פאר ארץ־ישראל און אויסטיילען פאליטישע טוער, צום סוף איז געוועהלט געווארען א צענטראל־קאמיטעט.

די אקציע פון „ארט־אזע־עמיג־דירעקט" אין דרום־אפריקא

יאהאנעסבורג (יט"א) צווישען דרום־אפריקאנישען יודענטום ווערט איצט געפיהרט א אינטענסיווע זאמעל־אקציע לטובת די פעראייניגטע געזעלשאפטען „ארט־אזע־עמיגדירעקט".

אין יאהאנעסבורג איז פארגעקומען א גרויסע פערזאמלונג, אויף וועלכער אינזש. יאקאבי האט רעפערירט וועגען דער ווירטשאפטליכער לאגע פון די יודען. בעגייסטערטע רעדעס וועגען דער פרוכטבארער טעטיגקייט פון „א־ש־אזע־עמיגדירעקט" האבען געהאלטען הרב־הכולל ד"ר לאנדוי און ד"ר פרידמאן.

אויך אין קאפשטאט איז פארגעקומען א פערזאמלונג און די אקציע ווערט דורכגעפיהרט מיט גרויס ערפאלג.

שווערע ערד־ציטערנישאין ניי־זעלאנד

פיל שטעט פולשטענדיג חרוב געווארען.—הונדערטער מענשליכע קרבנות.—ס'פעהלט וואסער און לעבענס־מיטעל.—די שטעט ברענען

נייפיר, (ניי־זעלאנד) 3. (טו) היינט פארמיטאג איז דא פארגעקומען א שטארקע ערד־ציטערניש. אין בעצירק העווקיס־בעי איז א גרעסערע צאהל בריקען און וויאדוקטען בעשעדיגט געווארען. דער ים־באדען ביים פארט נאפיר האט זיך אראפגעלאזען. א גרויסע צאהל קוילען־שיפלען אין נאפיר שטעהען אין פלאמען. די טעלעגראפישע פערבינדונג איז צושטערט.

וועלינגטאן, 3. (טו) לויט א ראדיא־מעלדונג פון דער שיף „וועראניקא", וועלכע געפינט זיך אין נאפיר, זיינען ביי דער ערד־ציטערניש אומגעקומען זעהר פיל מענשען. אלע הייזער אין נאפיר זיינען צושטערט. ס'זיינען אויסגעבראכען צאהלרייכע שרפות. „ווערעניקא" בעט מעדיצינישע הילף. די שיפען „דראמיד" און „דינדעדי" זיינען ארויסגעפאהרען מיט דאקטוירים, קראנקען־שוועסטערן און פערבאנדס־מאטעריאל, טויזענדער מענשען זיינען דאכלאז, לעבענס־מיטעל איז נויטיג.

לאנדאן, 3. (טו) בעת דער ערד־ציטערניש אין ניי־זעלאנד האט זיך אין עטליכע ערטער די ערד אוועקגערוקט. א גרויסער טייל פון דער שטאט נאפיר איז פולשטענדיג צושטערט.

לאנדאן, 3. (טו) די ערד־ציטערניש אין נאפיר איז געווען זעהר שווער. מ'רעכענט, אז ס'זיינען אומגעקומען הונדערטער מענשען אויך די שטאט העסטינגס האט שווער געליטען. דארט זיינען אומגעקומען מינדעסטענס 100 מענשען. איז גיסבארן זיינען איינגעפאלען אלע הייזער, דאס זעלבע איז אויך פארגעקומען אין אנדערע שטעט. די קירכען־גלאקען האבען אליין אנגעהויבען צו קלינגען און דאן זיינען די גלאקען־טורעמס איינגעפאלען. אין די שטעט פעהלט וואסער און שפייז.

לאנדאן, 3. (טו) אלע האלצערנע און שטיינערנע הייזער אין נאפיר זיינען איינגעפאלען, אין איינע פון די גאסען זיינען איינגעפאלען די הייזער פון ביידע רייהען און בעגראבען אלע אויטאס, קראפט־וועגען, מענשען א. א. וו. די שטאט ברענט פון אלע זייטען, ס'פעהלט וואסער און מ'קען די שרפות נישט לעשען. דער האנדעלס־פירטעל פון דער שטאט ליגט אין חורבות, פיל שפיטעלער זיינען פערניכטעט געווארען, די קראנקע, דאקטוירים און קראנקען־שוועסטער זיינען אומגעקומען.

נאך דער ערד־ציטערניש אין אלבאניען

400 דער'הרגעטע, 500 הייזער אין חורבות

בעלגראד, 3. (ספ. טעל.) די יוגאסלאווישע פרעסע איז פול מיט איינצעלהייטען וועגען די פאלגען פון דער ערד־ציטערניש וואס איז לעצטענס פארגעקומען אין אלבאניען, אמייסטען האט געליטען די שטאט קארטשא, וואו ס'זיינען אומגעקומען 400 מענשען און ס'זיינען חרוב געווארען 500 הייזער, אלע טעלעגראפישע און טעלעפאנישע פערבינדונגען זיינען איבערגעריסען געווארען, די ערד־ציטערניש האט מיט הפסקות געדויערט 20 מינוט.

ציהונג פון דער 3 פראצענטיגער פרעמירטער בוי־הלואה

ווארשא, 3 (טעלעפאניש) היינט איז פארגעקומען די ציהונג פון דער 3־פראצענטיגער פרעמירטער בוי הלואה פון דער ערשטער סעריע.

ס'האבען געוואונען:

זל. 250 000 נומער 112011.

זל. 50 000 נימער 842792.

זל. 10.000 נימערן: 868586 679439

97586 448612 148853 567599 45088 33530

528456 327944.

1000 זל. נומערן: 267081 632709 6113

739946 769173 741980 76693 70845

550216 131335 749195 85749 653362

682427 966526 189551 436144 786476

942334 578199 477164 913757 530832

75667 43215 614155 929594 484304

289601 57932 289859 365688 176738

452174 922216 293662 105607 673000

485694 71254 288510 451740 389400

943259 704744 837751 837687 294368

856254 847011 322888 773284 702509

797287 127852 992020 947391 216787

877313 711918 611171 156780 508383

768853 550837 71749 536950 33225

414172 162829 589482 334883 351525

288752 233051 862200 525199 516116

581026 12011 1599 210737 206750 30521

975555 163166 555142 827777 16430

84431 757340 302196 456420 870180

419715 349253 208838 35076 110622

669270.

דער דיסעלדארפער מערדער

וועט איינגיכען שטעהען פאר'ן געריכט

ער האט ערמארדעט 9 מענשען

דיסעלדארף, 3. (טו) ס'איז שוין בעשטימט געווארען דער בעשולדיגונגס־אקט געגען דעם בעקאנטען דיסעלדארפער לוסט־מערדער קירשטען, ער ווערט בעשולדיגט אין 9 מארדען. ער זאל האבען ערמארדעט: קריסטינע קליין, ראזא אליגער, רודאלף שעער, מאריא האהן, לואיס לענצען, גערטרוד האמאכער, אידא רויטער, עלזא דריער און גערטרוד אלבערמאן. אויסער דעם האט נאך דער שרעקליכער מערדער אויסגעפיהרט 6 אנפאלען, וואס האבען זיך נישט געענדיגט מיט'ן טויט.

וואהלען אין שפאניען

אפאזיציע נעהמט נישט אנטייל אין די וואהלען

פאריז, 3 (ספ. טעל.) לויט מעלדונגען אויס מאדריד וועט דער קעניג אלפאנס היינט אונטערשרייבען א דעקרעט, וועלכער בעשטימט וואהלען צום פארלאמענט אויפ'ן 15 מערץ.

אויף א צוזאמענפאהר פון דער סאציאליסטישער פארטיי צוזאמען מיט די פראגרעסיוועלע פעראיינען איז בעשלאסען געווארען נישט אנטייל צונעהמען אין די וואהלען.

אויך אראבער

געגען ווירטשאפטליכען ראט פון דער א"י־רעגירונג

ירושלים. (יט"א) צו די יודישע קריטישע שטימען אין צוזאמענהאנג מיט דער בעשטימונג פון לאנדווירטשאפטליכען ראט ביי דער א"י־רעגירונג פעראייניגען זיך אויך פיל אראבישע טוער.

אין די אראבישע קרייזען איז מען נישט צופרידען מיט'ן צוזאמענשטעל פון דער קאמיסיע און מען בעדויערט, דאס אין דער קאמיסיע איז נישט אריין דער אראבישער הויפט־צדות פאר דער שאי־קאמיסיע סעלים פא־אה.

עסטלענדישער קאבינעט אין דימיסיע

טאלען, 3 (טו) דער עסטלענדישער קאבינעט האט זיך אנגעגעבען אין דימיסיע.

פאליצי־בעראטונג אין רומעניען

בוקארעשט (יט"א) זונטאג פאר'ן פון'ן פאליצי־מיניסטער קאדערע איז געגעבען געווארען א בעראטונג פון פאליצי־קאמענדאנטען אין רומעניען. קאדערע האט אין זיין רעדע אנגעוויזען אויף דער נויטווענדיגקייט פון אנווענדען אלע מיטלען, כדי אפהיטען די ארדנונג אין גאנצען לאנד.

Dr. med.
EYCHNER JAKÓB
אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט

מעשל־מאשין
אנ'אויטאמאטישע
מיט פוס אדער האנד־בעטריב, אין גוטען צושטאנד
ווערט געזוכט צו קויפען פון זאפארט.
אפערטען אונטער „D. S." אין אדמיניסטר.
788 פון דער צייטונג.

לאדז. 4 פעברואר 1931

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז. 4 פעברואר 1931

דער פראצעס און זיין דראמאטיזם

די סאנאציע־פרעסע רופט איהם אן „פראצעס געגען פ.פ.ס.־ישען „5־טעל“, וואס האט ארגאנירט א שענדליכען באמבען־אטענטאט אויפ׳ן מארשאל פילסודסקי“. טראץ דעם דאזיגען פילזאגענדען טיטול קענען ווערען די בעריכטען פון פראצעס זעהר געהעריג רעדאגירט.

די אפאזיציאנעלע פרעסע בעצייכענט דעם פראצעס אלס „א פראצעס וועגען אן׳אטענטאט, וואס איז נישט פארגעקומען“ אדער א „פראצעס וועגען א באמבע, וואס האט נישט אויפגעריסען“.

אלענפאלס איז דער פראצעס זעהר א אינטערעסאנטער און פערמאגט אין זיך פיל דראמאטישע קראפט. יאנאדושינסקי, וועלכער האט שוין פערזוכט דעם טעם פון א טויט־אורטייל און פון 11 יאהר קאטארגע און וועלכער האט דאס געזאלט גרייט זיין צו ווארפען א באמבע אויפ׳ן מארשאל, רעדט איצט אויך וועגן זיינעם א סענטימענט צו פילסודסקין, „מיט וועמען ער האט צוזאמען געארבייט“. דער שעף פון זיכערהייטס־אפטיילונג ביים אינערן־מיניסטעריום, קאוועצקי, וויל ערשיינען אין דער ראל פון א דזשענטלמען, בעליידיגט ער זיך אויפריכטיג, ווען מען פרובט איהם חושד זיין, אז ער האט געפייניגט ד יארעסטירטע. קאוועצק יהאט אין א שמועס מיט׳ן דעפוטאט ארציישעווסקי ארויסגעזאגט א מיינונג, אז די שיסעריי בעת דער דעמאנסטראציע פון פ.פ.ס. אין ווארשא שטאמט נישט פון דער פ.פ.ס.־ישער מיליץ נאר, אז א סאנאטאריש־פראקישע באיובקע האט דאס פראוואצירט. ארצישעווסקי דערצעהלט דאס פאר׳ן געריכט, דאס מאכט אן׳איינדרוק. קאוועצקי ווערט קאנפראנטירט מיט ארצישעווסקין. ער פערליי־רט זיך ער לייקענט אבער נישט, און ארצישעווסקי בעט איהם איבער פאר דער „אונאנגענעהמליכקייט“. ער מוז עס דערצעהלען, ווייל עס האנדעלט זיך וועגן גורל פון מענשען.

ארצישעווסקי, אויף וועמענס גרויסען שטעי־ען עס איז געווען ווי אנגעשריבען די געשיכטע פון פוילען פאר די לעצטע 50 קאמפס־יאהרען, דעי־צעהלט, אז אנגעזעהענע בעאמטע פון די מיניס־טעריומס אינפארמירען די פא־טיי זיינע וועגען פיל זאכען, און ער ערקלערט דערביי, אז בשום אופן וועט ער קיינעמס קיין נאמען נישט דערמאהנען. דער פראקוראר האט חשק צו ארעסטירען ארצי־שעווסקין. דאס געריכט מאכט ספעציעל א הפסקה. דער פראקוראר פערשטענדיגט זיך מיט העכערע פאקטארען און ארצישעווסקי ווערט דערווייל נישט ארעסטירט. ערקלערט ארצישעווסקי, אז ער המט די מאראלישע אחריות פאר יאנאדושינסקין ג־ון, אז ער איז גרייט צוזאמען מיט איהם צו זיצען אויף דער בעשולדיגונגס־באנק.

די עדות מצד דער בעשולדיגונג זענען נישט איינהייטליך אין דער קאנצעפציע. די ערשטע גרופע עדות — די מיניסטא־ען סקלאדקאווסקי בעק און שעצעל האבען זיך בעמיהט צו בעווייזען, אז די פ.פ.ס. צופאלט זיך אינערליך און דעריבער איז מעגליך, אז די מיליץ איהרע זאל זיך אליין רייסען צו אטענטאטען, די צווייטע גרופע עדות — פאליציי־לייט, האבען זיך בעמיהט צו בעווייזען, אז פאר דעם אטענטאט טראגט די אחריות, אויב נישט ד יגאנצע פארטיי, איז לכל הפחות א טייל פון איהר, א לינקע גרופירונג אדער פראקציע.

דער „ראבאטניק“ לאכט אויס די דאזיגע קאנ־צעפציעס און ווייזט אן, אז אין אינערן־מיניסטעריום אין זיכערהייטס־אמט לאזט מען זיך אינפארמירען דורך אייזלען. אנדערש וואלטען די רעגירונגס־פאר־שטעהער נישט דערצעהלט אזעלכע נישט געשטויגענע און נישט לאגישע זאכען און וואלטען נישט געגלויבט אין דעטעקטיוו־מעשיות פון א צווייט־ראנגיגען קינא־פילם.

די האלטונג פון הויפט־בעשולדיגטען, יאנא־דושינסקי איז באמת פול מיט ווירדע. דאס זענען מודה אלע. אפילו די, וועלכע האבען איהם פער־הערט בעת די אויספארשונגען, יאנאדושינסקי ־עדט און ארגומענטירט מיט אן׳אייערנער לאגיק. ער ווייסט אבער אויך, ווען און ווי אזוי צו שווייגען. דאס שטאמט נאך פון דער אלטער שול זיינער, פון פילסודסקיס לעהרע.

דער אלגעמיינער איינדרוק איז, אז נישט דער פולער אמת, נישט אלע פרטים ארום דאזיגען נישט־צושטאנד געקומענעם אטענטאט ווערט אויפ׳ן פראצעס אויפגעקלערט.

נ.

—=:o:=—

א וואהל־בלאק פון יודען, פאלאקען און אוקראינער

טשערנאוויק (י.ט.א.) דא זענען פארגע־קומען ערגענצונגס־וואהלען אין פארלאמענט, כדי צו בעזעצען דעם מאנדאט, וואס איז בעפרייט גע־ווארען נאכ׳ן טויט פון יודישען סאציאליסטישען דעפוטאט דר. יעקב פיסטינער.

די יודען אין די איבעריגע נאציאנאלע מינ־דערהייטען האבען געגרינדעט א וואהל־בלאק, ארויסרוקענדיג די קאנדידאטור פון אוקראינישען פיהרער דר. שקראבא. דעם אויפרוף פאר שקראבאס קאנדידאטור האבען אונטערגעשריבען די סענאטא־רען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען דר. זאלא־זיעצקי (א פאלאק), דר. מאיר עבנער (א יוד) און דר. קאהלרוס (א דייטש). א״ס דעפוטאט איז מיט א גרויסער מעהרהייט געוועהלט געווארען דר. שקראבא.

רעגירונג מוז נעמען איז שוץ דעם האנדעל

די רעזולטאטען פון די בעראטונגען פון דער בודזשעט־קאמ׳סיע אין סיים

א געשפרעך מיט דעפ. ד״ר ראזמארין

לעמבערג.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם פערענדיגען די ארבייט פון דער בודזשעט־קאמיסיע פון סיים, האט דעפ. ד״ר ראזמארין, וועלכער איז מעהרערע מאל אויפגעטרעטען אין נאמען פון יודי־שען „קאלא“ מיט רעדעס אין דער דערמאהנטער קאמיסיע, איי־בערגעגעבען זיינע איינדרוקען איבער דער אר־בייט פון דער דאזיגער קאמיסיע.

דעפ. ראזמארין האט ערקלערט:

די בודזשעט־קאמיסיע האט געארבייט אין גאר א שנעלען טעמפא, ווייל דער סיים איז צוליב די וואהלען נישט צונויפגעקומען זיך אויף זיין גע־וועהנליכער בודזשעט־סעסיע אין טערמין, וועל־כען די קאנסטיטוציע זעהט פאר, ד. ה. שפעטס־טענס ביז דעם 1. נאוועמבער, נאר ערשט אין דער העלפט פון חודש דעצעמבער. אלע מיטגלידער, פון דער קאמיסיע, אלוא אויך די, וואס געהערען צו דער רעגירונגס־מעהרהייט, האבען געארבייט אונטער דעם איינדרוק פון דעם וואס אמאל מעהר פערשטארקטען ווירטשאפטליכען קריזיס און דער־פאר איז טאקע קודם כל אין בעטראכט געקומען א בודזשעט־רעדוקציע.

ליידער אבער האט די רעגירונגס־מעהרהייט פאקטיש כמעט מיט גאר נישט רעדוצירט דעם בו־דזשעט, סיי די הכנסות און סיי די הוצאות אלס פערטרעטער פון יודישען „קאלא“ האב איך, איב־ריגעס ווי אין די פערגאנגענע יאהרען, מיט מיין גאנצען כוח אונטערשטראכען די נויטווענדיגקייט פון א וועזענטליכע בודזשעט־רעדוקציע, ווייל די פעראריימטע בעפעלקערונג דערטראגט נישט קיין 3־מיליארדיגען בודזשעט.

רעאגירענדיג דערויף, האט ה׳ מינ. מאטושעווסקי קלאר פעסטגעשטעלט, אז א וועזענטליכע בו־דזשעט־רעדוקציע קאן דורכגעפיהרט ווערען דורך א פערקלענערען דעם בעאמטען־לוין און אנדערע רעדוקציעס. טראץ דעם, אבער האט דער פינאנץ־מיניסטער נישט געהאט דעם מוט פון זיין דאזיגער ערקלערונג צו ציהען די נויטיגע קאנסעקווענצען. אזוי ארום געהט צו די בעראטונגען פון ־יים־פלענום א בודזשעט, וועלכע ווייזט א חוץ די זעלבסט פערוואלטונג און געזעלשאפטליכע אפצאהלונגען אונ געהויער איבערשטייגען די צאהלונגס־מעגליכקייטען פון דער בעפעלקערונג.

— צי האט די בודזשעט־קאמיסיע בעריקזיכ־טיגט, וועלכע פאסטולאטען פון דער יודישער בע־פעלקערונג?

— ניין! מיינע פארשלאגען, וועלכע זענען געגאנגען אין דער ריכטונג צו בעשטימען מאנכע פאנדען פאר יודישע צוועקען, האט ד׳מעהרהייט פון דער קאמיסיע אפגעווארפען. מען האט זיך פערענטפערט מיט דער נויטווענדיגקייט פון א מכלומר׳שטער בודזשעט־רעדוקציע. טראץ דעם, אבער וועלען מיר בעת די בעראטונגען פון סיים־פלענום מיט דער גאנצער קראפט אונזערע פאר־דערונגען פערטיידיגען. זאל די עפענטליכע מיי־נונג זיך איבערצייגען, ווי אזוי מען בעציהט זיך אפילו צו די קלענסטע פון אונזערע גערעכטע פאר־דערונגען.

איך האב אנערקענט פאר נויטיג אין ערשטער רייה מיט מיין גאנצער ענערגיע און כוח אנצו־גרייפען דעם עטאטיזם, וועלכער רואינירט אזוי שטארק אונזער בעפעלקערונג. איך האב געפאר־דערט א גרינדליכע שטייער־רעפארם ספעציעל אונ־טערצובערענגען אדער כאטש טיילוויז צו בעשרענ־קען דעם „אבראטאווי“־שטייער, וועלכער צוברעכט ממש די יודישע בעפעלקערונג, ווייל ווי עס ווייזט אויס, איז דער דאזיגער שטייער טאקע געשאפען געווארען, כדי די גרעסטע שטייער־לאסט פון דער מלוכה אריבערצוווארפען אויף די יודען. איך האב פערלאנגט אן׳אומבעדינגטע רעגירונגס־שוץ איבערן האנדעל און אונטערגעשטראכען, אז די ביז־איצ־טיגע רעגירונגען און סיימען האבען אומישנע גע־פיהרט אזא מין פאליטיק, וואס האט געצילט עוקר צו זיין דעם האנדעל, מיט דער איבערצייגונג, אז ממילא וועלען זיי מיט דעם צוברעכען די יודישע בעפעלקערונג.

מיינע ארגומענטען — פיהרט אויס דעפ. ראז־מארין, — זענען דוכט זיך נישט געבליבען אהן אן׳אפקלאנג. מעהרערע מאל האבען סיי דער פי־נאנץ־מיניסטער און סיי דער פאזיצער פון דער קאמיסיע זיך אפגעזאגט פון עטאטיזם אין זיי האבען פאר די פראבלעמען פון האנדעל געפונען אביסעל צייט און פלאץ.

טראץ דעם אבער — פערענדיגט ד״ר ראזמא־רין — איז דער האנדעל שטארק בעדראהט אויב מען וועט אין בעטראכט נעהמען, אז די טענדענץ פון די קרייזען געהט ווייטער אין דער ריכטונג צו בעשרענקען די אזוי־גערופענע „פערמיטלונג“ און צו דערוויטערען די יודישע בעפעלקערונג פון זייערע פערדינסט און ארבייטס־ווארשטאטען.

די טראגעדיע פון די יודען אין רוסלאנד

עס איז זיי שווער זיך צו שיידען מיט זייערע אלטע היימען אין די שטעדטלעך

מאסקווע, (יט״א) שווער און ביטער איז דאס לעבען אין די שטעטלעך פון דער אמאליגער „טשערטא אסידלאסטי“, דאך איז נישט אזוי לייכט זיך צושיידען מיט׳ן געבורטס־ארט אין די אלטע היימען. אין פיל פאלען צעוואקסט זיך דער פאקט פשוט אין א טראגעדיע.

די דאזיגע ערשיינונג איז געקומען צום אויס־דרוק אין צוזאמענהאנג מיט דער איצטיגער עמי־גראציע־קאמפאניע קיין קרים און בירא־בידזשאן, וואס ווערט געפיהרט אין די אלטע יודישע ישו־בים. עס האנדעלט זיך וועגען 6000 יודישע מש פחות, אנ׳ערך 25,000 נפשות, וואס דארפען היי־יאהר בעזעצט ווערען אין די יודישע קאלאניעס. נישט קוקענדיג דערויף, וואס די עמיגראנטען האבען אלע אויסזיכטען אויף א בעסערער און זיכערער עקזיסטענץ אין די נייע לאנדווירטשאפטליכע געביטען, קלאמערן זיך פיל ליידענשאפטליך צו זייערע געבורטס־ערטער און ווילען ליבער פער־בליבען ביי זייערע נישט־זיכערע און מאגערע פר־נסות, איידער זיך צושיידען מיט דער אלטער היים און זיך לאזען אין א ווייטען וועג.

איינער פון די „אזעט“־טוער האט געווידמעט דעם דאזיגען „סענטימענטאליזם“ א ספעציעלען ארטיקעל אין „עמעס“. דער אויטאר ווארענט די קליינשטעטלדיגע יודען, אז עס האט נישט קיין זין „צו מאכען א תל“ פון זייער עקזיסטענץ אין די שטעטעלעך, זיי מוזען אנהויבען צו לעבען אויף נייע יסודות. ווער עס וועט זיך פריהער ענטשלי־סען, וועט פריהער געהאלפען ווערען. דער „עמעס“ בעצייכענט דעם „לאקאלען פאטריאטיזם“, אלס אנ־ערשיינונג, וואס האט נישט קיין שום בערעכטי־גונג. פיל פון די בעשעפטיגונגען, פון וועלכע די יודען שעפען פרנסה אין די שטעטלעך, מוזען אין קורצען אונפערמיידליך פערשווינדען. די יודען, וואס האלטען זיך אפ פון עמיגרירען, וועלען זיך דעמאלט געפינען אין א נאך שווערער לאגע.

דער „עמעס“ ווארענט די לאקאלע סאוויעטען און קאמיטעטען, זיי זאלען נישט שטיצען די פער־שפרייטונג פון צייטווייליגען בעשעפטיגונגען אין די קליינע שטעטלעך, ווייל זיי קענען נישט זיין דויערהאפטע. בעת די סאציאליסטישע ווירטשאפט צעוואקסט זיך פון טאג צו טאג. די יודען דארפען אויסנוצען יעדע מעגליכקייט זיך צו פעראייניגען מיט דער אינדוסטריעלער און לאנדווירטשאפטליכער בעפעלקערונג.

„די סענטימענטאליסטען מוז מען ראטעווען פון זיי אליין“ — שרייבט דער עמעס“. דער אויטאר פון ארטיקעל לעגט פאר נישט צו דערלאזען, אז עס זאלען זיך פערשפרייטען אזעלכע צייטווייליגע „פרנסות“, ווי טיר־שכובען, צוקערווארג־פערקויף א. אנד. „אויך די לאקאלע „הילפס־געזעלשאפטען“ דארפען ליקווידירען זייער טעטיגקייט. זיי זענען שוין איבריג, ווען עס זענען טעטיג גרויסע ארגאני־זאציעס, וואס בויען איבער דאס יודישע לעבען אין סאוויעט־רוסלאנד אויף נייע ווירטשאפטליכע יסודות אין איינקלאנג מיט דער אלגעמיינער פאר־ליטיק אין לאנד“.

יודען אויף די סאוויעטישע הויך־שולען

עס לערנען זיך זעהר פיל יודישע פרויען

מאסקווע, (יט״א) גלייכצייטיג מיט דער פער־שנעלערונג פון דער אינדוסטריע־ענטוויקלונג, וואס קומט צום אויסדרוק אין דעם לאזונג „דער פינף־יאהר־פלאן, דארף אויסגעפיהרט ווערען אין משך פון 4 יאהר“ ווערען אויך פערשנעלערט די ביל־דונגס־פראגראמען אין א רייה הויכשולען. דער 4־יעהריגער קורס דארף דורכגעפיהרט ווערען אין משך פון 3 און א האלב יאהר, פיל סטודענטען וועלען אנשטאט אין חודש יוני בעקומען זייערע דיפלאמען שוין אין חודש פעברואר.

פון די פערשידענע בעריכטען און פריסע־אינפארמאציעס איז צו זעהן, אז דער אנטייל פון די יודישע סטודענטען אויף די הויכשולען איז גאנץ בעדייטענד, דאס זעלבע איז נוגע אלע איבעריגע בילדונגס־אינסטיטוציעס, פאבריק־שולען, טעכנישע קורסען א.אז.וו. בעמערקענסווערט איז דער זעהר בעדייטענדער אנטייל פון יודישע סטודענטינס אויף די הויכשולען. אין אנ׳אפיציעלען ביולעטין איז פעסטגעשטעלט געווארען, דאס צווישען אלע סטו־דענטינס איז דער פראצענט פון די יודישע סטודענ־טינס דער העכסטער אין פערגלייך מיט אלע איב־ריגע נאציאנאליטעטען. אויף די מעדיצינישע און פעדאגאגישע הויכשולען בילדען די יודישע פרויען מעהר ווי א העלפט פון דער פרויען־סטודענטענ־שאפט. די נישט־קאמפלעטע ציפערען, וואס זענען פערעפענטליכט געווארען בעווייזען, אז אין דער רוסישער סאוויעטישער רעפובליק (גרויס־רוסלאנד) האבען זיך אין יאהר 1928/29 געלערענט אויף די הויכשולען 17,900 יודישע סטודענטען און סטודענטינס, וואס עס מאכט אויס 6,5 פראצענט פון דער גאנצער סטודענטענשאפט. אמעהריסטען איז פאפולער צווישען יודען, נאך מעהר ווי מעדיצין, איז דאס שטודיום פון עקאנאמישע וויסענשאפטען. דערביי האנדעלט זיך נישט בלויז וועגען ריין־טעארעטישע שטודיען, נאר וועגען א פאכמענישע אויסבילדונג, וואס גיט די מעגליכקייט אנצופיה־רען מיט גרויסע אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען ווירטשאפטליכע אמטען א. אז. וו. די עקאנאמישע שטודיען זענען מעהר פאפולער שוין צוליב דעם, וואס נאכ׳ן ענדיגען דעם פאקולטעט האט דער אבסאלווענט מעהר אויסזיכטען צו בעקומען א פאס־טען אין די גרעסערע צענטרן.

דער 15־יעהריגער יובילעאום פון דער ווילנער טרופע

ווערט פערוואנדעלט אין א גרויסע פאלקס־דעמאנסטראציע

ווילנע, (יט״א) סוף פעברואר 1931 ווערט 15 יאהר, זינט די איצט־בעריהמטע „ווילנער־טרופע“ האט געגעבען איהר ערשטע פארשטעלונג. כדי צו בעצייכענען די דאזיגע וויכטיגסטע דאטע אין געשיכטע פון דעם נייעם יודישען [illegible], האט אנ׳איניציאטיוו־[illegible] פון יודישע שריפט־שטעלער און כלל־טוער אין ווילנע אונטערן פאר־זיץ פון דעם ראש־הקהלה, ד״ר יעקב וויגאדזקי, אפגעהאלטען א בעראטונג וועגען דעם אופן, ווי אזוי צו פייערן דעם דענקווירדיגען יובילעאום. עס איז בעשלאסען געווארען צו פראקלאמירען דאס יאהר 1931 אלס יובילעאום־יאהר פון דער ווילנער טרופע, כדי די פייערונג זאל קענען פאר־קומען איבערן גאנצען לאנד מיט דעם אנטייל פון די „ווילנער“ (אגס. ת. מזז״ה). די פייערונג וועט זיך אנהויבען אין ווילנע און וועט טראגען דעם כאראקטער פון א גרויסער פאלקס־מאניפעס־טאציע. עס וועלען דורכגעפיהרט ווערען א רייה אונטערנעהמונגען אין טעאטער, אין די יודישע שולען און אנדערע קולטור־אנשטאלטען. עס וועט ארויסגעגעבען ווערען א זאמעל־בוך, וואס זאל דורך זכרונות, ארטיקלען, מאטעריאלען און רע־פראדוקציעס אפשפיגלען די גלאנצפולע 15־יעה־ריגע טעטיגקייט פון דער ווילנער טרופע. עס ווערט אויך פראיעקטירט צו שאפען א יובילעאום־פאנד פאר דער ווייטערער ענטוויקלונג פון דער יודישער טעאטער־קונסט.

כדי דורכצופיהרען די יובילעי־פראגראם, האט זיך ארגאניזירט א עקזעקוטיווע פון די פאלגענדע פערזאנען: פאלק היילפערן, ד״ר יעקב וויגאדזקי ב. וויניג, ד״ר מאקס ווינרייך, ד״ר מ. זבריאווסקי, דן קאפלאנאוויטש, ד״ר י. ראפעס, ז. רייזען, ד״ר צ. שאבאד, משה שאליט, מיט א פרעזידיום פון ד״ר יעקב וויגאדזקי, ז. רייזען און משה שא־ליט. עס וועט אויך געגרינדעט ווערען א ברייטער געזעלשאפטליכער קאמיטעט פון [illegible] פון ארגאניזאציעס און אנשטאלטען. אין דעם קאמי־טעט וועלען אויך [illegible] ווערען פארשטעהער פון קהלה און מאגיסטראט.

Dr. Różaner

כמ,צי,ל סט פון הויט און וועגערישע קראנק־הייטען און קינדערלאזיגקייט

נארוטאוויטשא 9, טעלעפאן 128 98

נעמט אן פון 8–10; 5–8 אווענד

ספעציעלער ווארטע־זאל פאר פרויען

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבן

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך 4 יז שבט תרצ"א

פעברואר
זון-אויפגאנג 7.24
זון-אונטערגאנג 4.14

פירמע לארענץ המוק בעט א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען

טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

אין געריכט איז איינגעפלאסען א ביטע פון די פירמע לארענץ (אננא 25) וועגען ערטיילען איהר א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען. די פירמע, וועלכע עקזיסטירט זייט 1922. ארבייט אויס שטריק- און וויגאניע-גארן און בעשעפטיגט 115 ארבייטער. פוג'ם בילאנס אויפ'ן 31. יאנואר איז צו זעהען, אז די אקטיווען בעטרעפען 521.155 זל. און דער פאסיוו — 352.878 זל.

* * *

די פירמע ב. פ. לעווקאוויטש (פיעטריקאווער 62) איז ערקלערט געווארען אלס באנקראט. מיט'ן באנקראט-טערמין פון 15. מאי 1929. די פירמע האט אין אויגוסט אין ווארשאווער אפעלאציע-געריכט בעקומען א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען.

* * *

אין דעצעמבער 1929 איז דוד האגענדארף (שקאלנא 4) ערקלערט געווארען אלס באנקראט אויף די פאדערונג פון דער מלוכה'שער אייל-פאבריק „פאלמין" און ס'איז בעשלאסען געווארען איהם צו ארעסטירען. האגענדארף האט זיך צוויי מאל געווענדעט וועגען ערטיילען איהם א גלייט-בריף, אבער דאס געריכט האט איהם אפגעזאגט.

נאך אנדערטהאלבען חדשים זיצען, איז ער אויף דער דריטער ווענדונג בעפרייט געווארען. שפעטער האט דאס געריכט ווידער בעשלאסען איהם צו ארעסטירען אבער ווען ס'האבען זיך צוגעשטעלט גינסטיגערע בעדינגונגען ערטיילט איהם א גלייט-בריף אויף א חודש. האגענדארף האט אפעלירט און פערלאנגט א גלייט-בריף ביז ער וועט פערענדיגען די אויסגלייך-אונטערהאנד-לונגען מיט זיינע קרעדיטארען. דאס אפעלאציע-געריכט האט די ווענדונג אפגעווארפען.

דאס געריכט האט אויך אפגעווארפען דעם פארשלאג צו בעשטימען א נייעם טערמין אויף די חובות תביעות, ווייל דער טערמין איז שוין פאריבער און ד יקרעדיטארען האבען וועגען טערמין זיך געקענט דערוויסען פון די מודעות אין דער טעגליכער פרעסע.

ציווילשטאנד-אמט ווערט אפגעשאפט

אין ווערט אנגעשלאסען אין דער אדמיניסטראטיווער אפטיילונג ביים מאגיסטראט

(מ) אויף דער לעצטער זיצונג פון מאגיסטראט איז אנגענומען געווארען דער ארגאניזאציאנס סטאטוט פון דער נייער אדמיניסטראטיווער אפטיילונג, וואס ווערט געשאפען ביים מאגיסטראט אין דער נייער אפטיילונג וועלען קאנצענטרירט ווערען 4 אמטען ומעלדונגס אמט, מיליטער-פאליציאישע ביורא, ביורא פון בעפעלקערונגס-ביכער און ציווילשטאנד-אמט.

די נייע אפטיילונג ביים מאגיסטראט וועט צווי ארום פון איצט אן ערלעדיגען אלע ענינים וועגען: 1) רעגיסטרירען די בעפעלקערונג'ס בעוועגונג אין אינזער שטאט, (מעלדונגען, אדרעס-ביורא א. אז. וו.), עווידענץ פון דער בעפעלקערונג לויט ספעציעלע גרופען (שול-עלטער, פאבאר-עלטער, וואהל-בערעכטיגטע), ארויסגעבען פערזענליכע דאקומענטע, „ווי-ושאנגען" פון בעפעלקערונגס-רעגיסטער, אפשריפטען און מעטריקעס, רעגיסטראציע פון מתות, געבורטען, טויט פאלען און צונויפשטע-לען ענטשפרעכענדע דאקומענטען: דאס צושטעלען אין אויסטוישען מיליטערישע דאקומענטען; אויס-צאהלען אונטערשטיצונגען פאר רעזערוויסטען-פא-מיליעס, צושטעלען וואוינונגען פאר מיליטער, אנ-טיילנעמען אין די פארבערייטונגס ארבייטען אויפ'ן פאל פון א מאביליזאציע א. אז. וו.

אזוי ארום איז דער איינציגער אמט, וועלכער איז געווען אין מאגיסטראט און האט נאך געטראגען א שיין פון א יודישען — דער ציווילשטאנד-אמט אריינגעצויגען געווארען אין דער אלגעמיין-אדמי-ניסטראטיווער אפטיילונג און וועט פערטרונקען ווערען.

פריהער מיט יאהרען צוריק איז די יודישע מעטריקאציע ארויסגענומען געווארען פון דער קהלה אין א יבערגעטראגען געווארען אין מאגיסטראט. דארט איז דער ציווילשטאנד-אמט געווען דער ניסט-אפיציעלער „יודישער אמט", ווייל דער גרעסטער טייל קליענטען זענען יודען. איצט האט דער מא-גיסטראט דעם דאזיגען שיין פון זעלבסטשטענדיג-קייט אפגעשאפט. נשט די יודען און נישט די זאך פון יודישער מעטריקאציע און אקטען-רעגיסטראציע וועלען דערפ'ן נישט געווינען.

דער בעשלוס פון מאגיסטראט דארף נאך בע-שטעטיגט ווערען דורכ'ן שטאט-ראט.

איינצאהלען 58 טויזענד זל. אין דער שטעטישער קאסע

מוז דער געוועזענער ראטמאן מ. אנדזשעיאק

סענסאציאנעלער פראצעס אין היגען קרייז-געריכט

(2) אין קרייז גערכט איז נעכטען פארגע-קומען דער פראצעס פון מאריאן אנדזשעיאק, גע-וועזענעם ראטמאן פון לאדזשער שטאט-ראט אין איצטיגען בירמיסטער אין אלעקסאנדער.

אנדזשעיאק איז בשעת אויף דער ליסטע פון פ. פ. ס. אויסגעוועהלט געווארען אלס ראטמאן פון לאדזשער שטאט ראט. דאמאלס איז ער אויסגע-וועהלט געווארען אלס פארטרעטער פון דער שטאט-פערוואלטונג אין דעם אויפזיכטס-ראט פון דער עלעקטראווניע. פאר די זיצונגען בעקומען די מיט-גלידער אין עלעקטראווניע א זאך הויכע בעלוי-נונג. דער שטאט-ראט האט דעריבער אנגענומען א בעשלוס, אז די בעלוינונג זאלען די ראטמענער צוריקצאהלען אין דער שטעטישער קאסע, און די דעלעגירטע אין אויפזיכטס ראט זענען דעריוף מכבים געווען.

ראטמאן אנדזשעיאק האט אפגענומען קרוב 60 טויזענד זלאטיס און דאס געלד אין דער שטעטישער קאסע נישט איינגעצאהלט. דעריוויל זענען צווישען איהם און די פ. פ. ס. ענטשטאנען סכסוכים און ראטמאן אנדזשעיאק איז אריבער צו די „פראקעס" (פראקציע פ. פ. ס.) און איז ארויס-געטראטען פון שטאט ראט. שפעטער איז ער גע-ווארען בירמישטש אין אלעקסאנדער.

נישט קענענדיג בעקימען אויף א גוטוויליגען וועג דאס געלט, האט דער מאגיסטראט אנדזשע-יאקען אנגעקלאגט אין געריכט און נעכטען איז דער פראצעס פארגעקימען אין היגען קרייז-געריכט. מצר'ן מאגיסטראט איז ארויסגעטרעטען אדוואקאט שטאמאיער וועלכער האט געפאדערט צ משפטען די סומע פון אנדזשעיאק'ן אין דער עלעקטראווניע סאליאריש.

אדוו. נאכמאנאוויטש, וועלכער איז אויפגע-טראטען אין דעם נאמען פון דער עלעקט-אוניע האט אנגעוויזען, אז אנדזשעיאק האט אמת זיך פערפליכטעט דאס געלט ארויסגעבען דער שטעטי-שער קאסע, און האט אפילו אוא דעקלאראציע בעלעגט אין עלעקטראווניע, ער האט אבער שפע-טער די דעקלאראציע צוריקגעצויגען און די עלעק-טראווניע פארמעל איז מחויב אויסצאהלען די טאנטיעמע די אנטיילנעהמער אין די זיצונגען.

נאך א בעראטונג האט דאס געריכט ארויס-געטראגען אן אורטייל לויט וועלכען מאריאן אנד-זשעיאק דארף איינצאהלען אין דער שטעטישער קאסע די 58.000 זל. די תביעה צו דער עלעקט-ראווניע איז אפגעווארפען געווארען.

צוליב א וועקסעל דערוויסט זיך א ווייב וועגען איהר מאנ'ס זינדיגע מעשים

מיט עטליכע טעג צוריק האט דער איינוואוינער ב. בעקומען אנ'אויפאדערונג אויסצוקויפען א וועק-סעל פון 50 גילדען.

ב. איז געווארען אויסער זיך. ער האט אויף זיין לעבען קיין וועקסלען נישט געשריבען, טא ווי קומט עס פלוצים אזא פאל. נישט אנדערש ס'איז פארגעקומען א טעות, אדער עמיצער האט גע-פעלשט זיין אונטערשריפט און וויל ביי איהם אויסנארען געלד.

איז ער אוועק מיט זיין פרוי לויט'ן אנגעוויזע-נעם אדרעס גלייך איז אבער ב'ס פרוי פינצטער געווארען אין די אויגען. די דערמאנטע שטוב איז געווען „אריגינעל דעקארירט", איבער די צי-מערען האבען ארומגעשפרייזט יונגע, האלב-נאקעטע פרויען, וועלכע האבען גערויכערט פאפיראסען און געזונגען „פלאמענדיגע" לידער...

ב. האט דאן אנגעהויבען פונאנדערפרעגען ווי אזוי קומט אנ'ער זיין וועקסעל אויף 50 גילדען ?...

דער באלעבאס האט איהם אבער גלייך דער-מאנט ווען ער האט פערבראכט אין דער זעלבער „פריילעכער היימ'ל" און לסוף, אז ס'איז געקומען צום צאהלען, האט ער נישט געהאט קיין גראשען מזומן. דער באלעבאס האט דאן איינגעשטימט ער זאל ארויסגעבען א וועקסעל אויף 50 גילדען פאר דער באכט „עולם הזה".

דעם בעאמטען האט עס געטראפען ווי א דונער ער האט זיך ראלד אנגעהויבען דערמאנען ווי פון א חלום די גאנצע געשיכטע. ער איז דאן זעהר

מסתמא, שטארק שיכור געווען און נישט געוואוסט וואס מיט איהם טוט זיך...

ב. איז אוועק מיט אנ'אראפגעלאזטער קאפ. אבער מיט דעם האט זיך נישט געענדיגט. זיין פרוי וועלכע האט צוגעהערט דעם דערמאנטען גע-שפרעך אין „פרעהליכען הייזעל", האט קומענדיג אהיים אויסגעגאסען איהר ביטער הארץ צום מאן. דער סקאנדאל איז געווען אזוי גרויס אז ס'איז זיך צונויפגעלאפען די גאנצע גאס. די ווייב האט זיך בענוצט אויסער מיט די הענט אויך מיט גע-שיר און פערשידענע קיך-מכשירים און נאך א דאנק די דערבייאיגע שכנים איז געלונגען ארויסצורא-טעווען דעם „זינדיקען" מאן...

אט אזוי, נעבעך, האט ב. צוליב אנ'אומשול-דיגען וועקסעל, ענטפלעקט פאר זיין פרוי זיינע זינדיקע מעשים.

ארעסטירט אין פאריז מיט א פאלשען פאס פון לאדז

פון פאריז שרייבט מען: די פאליציי האט ארעסטירט א געוויסען שווינדלער ווילהעלם פאל-קענבערג, וואס האט זיך אנגעגעבען פאר א רוס, ער פלעגט זיך אנרופען אמאל הערמאן אמאל סטארי און אויך דע ווילס אונטערזאק און היינץ ער האט שוין געהאט ין אויסווייז פון פראנקרייך. מ'האט ביי איהם געפונען צוויי פאלשע פאס-פארטען איינעם א פוילישען, דעם צווייטען א דייטשען אויף איינעם הייסט ער יאזעף היינץ, אויפ'ן צווייטען ווילהעלם פאלקענבערג.

אין דער אמתן — האט ער מודה געווען — הייסט ער הערמאן סטארי און איז געבוירען אין דייטשלאנד. איין פאספארט זאגט ער האט ער ארויסגענומען אין דייטשלאנד וואו ער האט גע-... פאר נישט צאהלען שטייער, דעם צווייטען — האט ער ארויסגענומען אין לאדז אויפ'ן נאמען פאלקענבערג.

סטארי איז צוגעצויגען געווארען צו געריכטלי-כער פעראנטווארטליכקייט.

Dr. med. J. Lubicz

כירורג-ארטאפעד

Gdańska 28, tel. 183-17

צוריקגעקעהרט.

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,

פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצעדור פון זעטבליכע ארטאפעדישע פארשטען, ווי: קלומקעס אויף פלאטפוסען, קיגעטליכע, רמעטען א. ז. ע. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכמ.

אונטערשטיצונגס-אויסצאהלונגען פאר ארבייטסלאזע

דינסטאג דעם 3 פעברואר האבען זיך אן די אויסצאהלונגען פון דרינגענדע שטיצע פאר אר-בייטסלאזע.

די אויסצאהלונג קומט פאר אין לאקאל פון אונטערשטיצונגס אמט פאר ארבייטסלאזע אויף דער גאס פון 28 פולק קאנ. שיסער 32 פון 9 ביז 2 בייטאג לויט פאלגענדען סדר:

דינסטאג ד. 3 פעברואר F E D C B A J I H G

דאנערשטאג, דעם 5. O N M

פרייטאג, ד. 6. S R P

שבת, ד. 7. Ź Z W U T

סאניטאר-קאנטראלע אין פלייש-געוועלבער

(מ) די שטעטישע סאניטארע קאמיסיע האט דורכגעפיהרט סאניטארע קאנטראלס אין אלע ווארשט פאבריקען און יאטקעס. פון 285 ווארשט-פאבריקען איז דער סאניטארער צושטאנד אין 137 א גוטער, און 79 — א מיטעלער און אין 28 — א שלעכטער.

אין 675 ווארשט-געוועלבער און יאטקעס איז דער צושטאנד אין 351 א גוטער, אין 171 — א מיטעלער און אין 153 א שלעכטער.

וועטערינארען-אמט ביי דער וואיעוואדזשטווע

(—) ווי מיר דערוויסען זיך איז ביי דער וואיעוואדזשטווע געשאפען געווארען א וועטערינא-רען-אמט. די ליטונג פון נייעם אמט איז איבער-געגעבען געווארען דעם וועטערינאר-ארצט יאן אקוואטשינסקי.

בעשטראפט

(א) י. בילאנדער (פיראמאוויטש 3) האט איינגעארדענט א טאנץ-פערוויילונג און האט פער-קויפט בילעטען, וואס זענען נישט אפגעשטעמפעלט געווען אין דער שטייער-אפטיילונג ביים מאגיסטראט.

דער מאגיסטראט האט איהם דערפאר בע-שטראפט מיט 50 זל.

פערזאמלונג פון מלוכה-אנגעשטעלטען-פערבאנד

(—) אין לאקאל פון ב אמטע-קאסיע (אנ-ראדאווא 15) וועט זונטאג ד. 16 ה.ח. 6 א זייגער אין אווענט פארקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון מלוכה אנגעשטעלטען-פערבאנד.

היינט און פאלג. טעג!

דער שיהנער און ראמאנטישער פילם מיט אויסערגעווענליך אינטערעסאנטען אינהאלט, פרעכטיגע מוזיק און געזאנג, א דראמע פון ליבען פון די אינוואוינער פון דער מאלערישער און בערגיגער געגענד פון שעהנעם טירעל א.ז.

די טראגעדיע פון פערליבטע

רעזשי פון גוסטאוו אוציצקי,

בעארבייט לויט דער בעקאנטער אפערע („דער רייץ פון די אלפען").

אין די הויפט-ראלען:

LILJANA HAID,

GUSTAW FRÖHLICH,

HANS SCHLETTOW

אויסער'ן פראגראם: דער פוילישער

Małachowski-Fleischer

שפעלט פאר שטייך-ציגאבען „דער טוואמעדיגער ליד", ווי אויך פער-שידענע אנדערע אקטואליטעטען.

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 אכמיטאג שבת זונטאג און יום-טוב 1 א זייגער בייטאג

פאפולערע פרייזען.

פון דער קראנקען-קאסע

(2) די פאגאטאװיע פון דער קראנקען-קאסי איז אין פארלויף פון יאהר ארויסגערופען געווארען 28.064 מאל. 647 פערזאן זענען אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל. די קימפעטארינס-פאגאטאוויץ האט אינטערוועניר׳ט 6.245 מאל און אפגעפיהרט אין קליניק 821 פ׳ויען.

בכלל זענען אין שפיטאלען, קליניקעס או סאנאטאריעס אפגעפיהרט געווארען 15.696 פערזאן.

פערשידענעס

(2) אין קאנצעלאריע פון דער טראמוויי געזעלשאפט געפינען זיך פיל זאכען, וואס די זושטרוימע טיאמוויי-פאסאזשירען האבען איבערגעלאזט אין די טראמווייען. צוו. אנד. געפינט זיך דארט אנ׳אויסצוג פון די בעפעלקערונגס-ביכער אויפ׳ן נאמען פון יעקב פשיבילסקי.

(א) ביי די רעכטע נ. פ. ר. איז פארגעקומען א שפאלטונג אין א טייל פראפעסיאנעלע פעראיינען זענען אריבער צו די „פראקעס" און זיך אנגעשלאסען אין זייער צענטראלע (פיעטריקאװער 73).

קאמף מיט משוגענע הינט

(2) צוליב דעם וואס ס׳איז אמטליך פעסטגעשטעלט געווארען פיל פאלען פון משוגעת ביי חיות, האט די מאכט ערקלערט דעם שטח פון לאדז אלס בעדראהט און פארארדענט, אז אלע הינט מוזען זיין צוגעבינדען געפיהרט אויף א קייטעל און פערזיכערט מיט קאגאנצעס. ארויסגעלאזטע הינט פון לאדז מעג מען נאר מיט אנ׳ערלויבניש פון מאגיסטראט, נאכדעם ווי דער הונט ווערט אינטערזוכט דורך א וועטערינאר-ארצט. אלע הינט או קעץ, וואס וועלען געכאפט ווערען אויף דער גאס וועלען דערהרגט ווערען.

פאר עובר זיין די פעראָרדנונג דראהט א שטראף ביז 6 וואכען ארעסט אדער ביז 1000 זל.

די פעראָרדנונג איז אריין אין קראפט פון 1 פעברואר.

זעלבסטמארד

(2) אויף זשגאוסקא 7 אין לאקאל פון דער פאסט-אפטיילונג האט זיך פערכמט עמונד ניערושינסקי. פאגאטאװיע האט איהם אין א שווערען פיש-אנד אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

שווערער פארפאל אין פאבריק

(2) אין קינדערמאנ׳ס פאבריק (לאנקאווע 1) האט דער ארבייטער באשאק אריינגעשטעקט די הענט אין מאשין, וועלכע האט איהם צודריקט אלע פינגער פון דער לינקער האנט. דעם מייסטער איז געלונגען אפצושטעלען די מאשין. די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט באנשאק׳ן אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) דאנצער (זגערזשער 57), בראשקאווסקי (11 ליסטאפאד 15), גארפיין (פילסודסקי 54), בארט שעווסקי (פיעטריקאװער 164), רעמבעלינסקי (אנדושעיא 26), שימאנסקי (פשעגדזעלניאנא 75).

די שילערינס פון ווארשאווער „ארט"-שול

מיט אנ׳אויספלוג קיין לאדז

היינטיגע וואך האבען געווילט אין לאדז א גרופע פון 42 שילערינס פון דער ווארשאווער מידעל-פאך-שול ביי דער געזעלשאפט „ארט".

זיי האבען דא בעזוכט א רייה וויכטיגע פאבריקען, ווי: „ווידזעווער" „אייטינגאן", „מיללער און ווידל" א. א.

שבת אווענד איז איינגעארדענט געווארען לכבוד די געסט א חברישע גלעזעל טיי אין לאקאל פון היגען „ארט". אין נאמען פון די שילערינס האט דער אנפיהרער פון אויספלוג ה, אבראמאמאוויטש, בעדאנקט דער „ארט"-פערוואלטונג און בעזונדערס דעם ה׳ פרידריך, פאר זייער גאסט-פריינדליכקייט און זארגפעליגקייט.

„אילוסטרירטער פוילישער מאנטשעסטער"

אינטער דער רעדאקציע פון אלי בארוכין איז ערשינען דער יאנואר-נומער פון דער לאדזער צייטשריפט פאר ווירטשאפטליכע, געזעלשאפטליכע און קולטורעלע פראגען „אילוסטרירטער פוילישער מאנטשעסטער" מיט ארטיקלען פון: ד״ר יוליוש באינעס, ד״ר ש. שעפס, אינזש. קארל בייער, אסקאר בערמאן, נ. שפעט, ד״ר ז. צלענבערג, ד״ר ארנאלד פרידמאן, מאגיסטער יוזעף ליטווין, כטאראסטע אלעקסי רזשעווסקי, איליא ערענבורג, אלי בארוכין א. א.

דער נומער איז רייך אילוסטרירט און עפעטיש א׳ויסגעגעבען.

וועגען לערן-יונגלעך און צעכען-געזעץ

אין צוזאמענהאנג מיט׳ן דורכפיהרען די כללים פון צעכען-געזעץ מאכען מיר אויפמערקזאם פאלגענדעס:

1) ביים שליסען די אפמאכען מיט די לערן-יונגלעך זאל פאראויס געגוי בעשטימט ווערען די לויסיגע לערן-צייט (2—3 יאהר), דערביי דארף ארויסגעזעהען ווערען, אז די לערן-יונגלעך זאלען אין דער ערשטער וואך אן בישט אויסגענוצט ווערען צו קיין אנדערע ארבייטען, וועלכע האבען קיין שום שייכות נישט מיט׳ן לערנען דעם פאך.

2) דער מייסטער זאל בעהמען די פעראנטווארטליכקייט אין משך פון דער לערן-צייט אויסצולערנען דעם יוגענדליכען דעם פאך און

3) אז פונדער ערשטער וואך אן זאלען שוין בעקומען די יוגענדליכע א געוויסען לוין, וועלכער ווערט יעדע 6 חדשים אויטאמאטיש געהעכערט אין א געוויסער פראפארציע, אזוי, אז ביים ענדיגען די לערן-צייט זאל דער לוין פון יוגענדליכען בעטרעפען די נארמע פון א געהילף-ארבייטער צווייטער קאטעגאריע.

42 יאהר געדינט אין איין פירמע

איז צום סוף זי בעשווינדעלט

(2) ענדע 1927 י. האט דער דירעקטאר זיין דער פירמע קרושע און ענדער אין פאביאניץ, זינע בערג פעסטגעשטעלט, אז דער ביורא-אנגעשטעלטער ווילהעלם גאטליב נאיער האט ג׳מאכט סיסטעמאטישע פעלשונגען. גאיער האט אין דער פירמע געארבייט 42 יאהר. ווען מ׳האט איהם נאכגעפאסט האט ער זיך מודה געווען, אז זיינע פעלשונגען האבען דערגרייכט איבער 13 000 זל. און ערקלערט, אז ער וייס דאס געלט צוריקצאהלען.

געגען גאיערן איז פארפיה׳ט געווארען א פראצעס וועלכער איז נעכטען פארגעקומען אין היגען קרייז-געריכט אינצווישען האט גאיער א טייל פונ׳ם געלט בצאהלט. גאיער איז פערמשפט געווארען אויף 6 חדשים תפיסה.

די גרויסע סיום-הש״ס-פייערונג אין „פילהארמאניע"

די מאנטאג׳דיגע סיום-פייערונג אין דער פילהארמאניע, וועלכע איז איינגעארדענט געווארען דורך דער היגער „אגודת ישראל" איז אדורך זעהר אימפאזאנט. דער זאל ווי אויך די באלקאניע, וועלכע איז בעוויין ספעציעל פאר פרויען זענען געווען איבערפולט.

די פייערונג האט זיך אנגעהויבען מיט א ערעפנונגס-רעדע פון ראטמאן פ. ליבערמאן, וועלכער גיט איבער דעם פארזיץ דעם וויצע-פרעזעס פון קהלה הענזיך בערגער.

דאס כאר, בראש מיט׳ן שטאט-חזן ה׳ עזר ווינאגראד און דיריגענט ה׳ רובין, זינגען די געהעריגע מזמורים און עס הויבען זיך אן די בעגריסונגען.

דער ערשטער בעגריסט דער קהלה-פרעזעס דעפ. ל. מינצבערג — אין נאמען פון דער קהלה, היב ר׳ הירצל הארצשטארק – אין נאמען פון ראבינאט, פרנס מ. מ. זאמערפעלד – סניף יח״ל אין לאדז, יעקב בעולינער – צא״י, דוד הירש זילבערשטיין – פא״י.

מיט א הדרן איז ארויסגעטרעטען הרב ר׳ ישראל לעוו. דאן זענען א׳ויסגעטרעטען מיט רעדעס: הרב ר׳ שלמה וראדזענצקי (זא׳ארקוו) היב ר׳ שלמה שיקלער (גלאגער רב) הרב ר׳ שמואל דוד לאזקי (סאמפאלנא).

צום סוף איז בעשלאסען געווארען אויפ׳ן פארשלאג פון פרנס זאמערפעלד, ארויסצושיקען צום פיעטרקאווער רב, דעם שעפער פון „דף-היומי" און „ישיבת חכמי לובלין" א בעגריסונגס-דעפעשע.

16 יאהריגער שכור דערמארדעט אנ׳א׳משולדיגען מענשען

(2) פרייטאג ביינאכט האבען סטאנסלאוו ניעוויאדאמסקי און אנטאני קאטשמארעק ציזאמען שפאצירט און זענען בעפאלען געווארען דורך 2 שכורים, איינער פון זיי האט ניעוויאדאמסקי׳ן דערלאנגט מיט א מעסער און איהם דערשטאכען אויף טויט.

די פאליציי וועלכע האט פארגענומען אנ׳אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז דער מערדער איז דער 16 יאהריגער יאן בארקאווסקי, ער האט זיך פארטאג אויסבעהאלטען און איז נישט געקומען א היים, נעכטען איז ער געקומען צו זיך שלאפען, ווען ער איז שוין געלעגען אין בעט איז אנגעקומען די פאליציי און איהם ארעסטירט, בעת דער רעוויזיע האט מען ביי איהם געפונען א טאשען מעסער, מיט וועלכען ער איז בעגאנגען דעם מארד.

בארקאווסקי איז ארעסטירט די אויספארשונג פיהרט דער אויספארשונגס-ריכטער טאובענפלאק.

ביי די בלעכער

אין די ביידע יודישע בלעכער-צעכען זענען ארגאניזירט אנ׳ערך 150 בלעכער. אינגאנצען זענען פערהאן אין לאדז רעגיסטרירט. אין דער אינדוסטריע-אפטיילונג — 159 בלעכער פון זיי 117 יודען. מייסטער-דיפלאמען בעזיצען פון זיי קוים 6. מיט א וואך צוריק האבען בעקומען מייסטער-דיפלאמען, דער מיטגליד פון ראט און האנדווערקער קאמער כארמאץ און די מייסטער זיגמונטאוויטש און גלאווצקי. איצט איז שוין צוזאמענגעשטעלט די עקזאמינאציע-קאמיסיע און בקרוב וועלען זיך אנהויבען די עקזאמענס.

גרויסער טריומף פון ח׳הלע גראבער

אויף איהר מאנטאג׳דיגער קאנצערט

דער מאנטאגדיגער קאנצערט פון חיהלע גראבער איז געווען א נייער טריומף פאר דער קינסטלערין. די אריגינעלע קינסטלערין איז ארויסגעטרעטען מיט א גאנץ נייעם פראגראם, וועלכער איז אויפגענומען געווארען מיט דער גרעסטער בעגייסטערונג דורכ׳ן פובליקום, גאנץ בעזונדערס האבען אויסגענומען פרק׳ס צוויי איינאקטערס „מוסר" און „נאך קבורה", וועלכע חיהלע גראבער האט מיט אזוי פיל קינסטלערישע פערשטענדניש, עקספרעסיע און ערהויבענקייט אויסגעפיהרט. אויך די נייע לידער און חסידישע ניגונים האבען געמוזט ביסירט ווערען.

בעת דעם ערפאלגרייכען קאנצערט האט זיך א גרופע פריינד געווענדעט צו דער קינסטלערין אז זי זאל געבען נאך איין קאנצערט פון נייעם פראגראם, כדי צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג צו זעהען די גרויסע קינסטלערישע לייסטונג, די קינסטלערין איז נאכגעקומען דעם פערלאנג און דער קאנצערט וועט פארקומען מאנטאג, דעם 9. פעברואר אין „פילהארמאניע" די פרייזען זענען פאפולערע.

אש-יובילעאום אין לאדז

די הכנות צו די גרויסע אש-פייערונג וועלכע וועט פארקומען דעם 8. פעברואר אין פילהארמאניע זענען אין פולען גאנג דער פראגראם ווער [illegible] א אימפאזאנטען כאראקטער, הן דער ליטעראדישער טייל, און הן דער מוזיקאלישער טייל, שוין דאס אליין וואס דער יובילאר בכבודו ובעצמו הקט ארויסטרעטע זמיט א גרעסערער רעדע האט געפינען א גרויסען אפקלאנג ביים לאדזער עולם און די בילעטען ווערען פשוט אויסגעכאפט עס וויל קיינער נישט אדורכלאזען די געלעגענהייט צו בעערען דעם בעריהמטען דימטער שלום אש צו זיין 50-יאהריגען יובילעאום.

יובילעאום-פייערונג פון „שערי תורה" ביי פא״י

אינט׳רן פארזיץ פון ה׳ אהרון ראזענבערג איז פארגעקומען א פייערליכע סיום-הש״ס פון „דף-היומי" פון די לומדי „שערי תורה" ביי „פא״י" איגראדאווע 8 פערבינדען מיט א 7-יאהריגען יובילאום פון דער עקזיסטענץ פון „שערי-תורה", צום סוף איז פארגעקומען א פייערליכער באנקעט אין וועלכע עס זענען א׳ויסגעטרעטען מיט רעדעס ה. לאנדענבערג, פרנס י. צעדערבוים און אהרן ראזענבער׳ג.

Dr. med.
I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel. 126-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראנקהייטען
ספעציעל פאר לונגען און הארץ-קראנקהייטען
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעהמט אן אין דערהיים פון 3—5.

קופאן
אויף א יורידישער עצה
גילטיג מיטוואך, דעם 4-טען פעברואר
א בעקאנטער יוריסט
ערטיילט יורידישע עצות
פון 3 ביז 4 א זייגער נאכמיטאג אין רעדאקציע פון אונזער צייטונג, פיעטריקאווער 21.
אינטערעסאנטען דארפען מיטברענגען דעם קופאן פון „נייעם פאלקסבלאט"
— פון דעם זעלבען טאג. —

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
מאנטאג, דעם 9. פעברואר. 9 אין אווענד
לעצטער קאנצערט
— פון —
חיה׳לע גראבער
געוו. שוישפילערין פון „הבימה"
אין א בענייעם פראגראם
צוויי איינאקטערס פון י. ל. פרץ
„מוסר" און „נאך קבורה"
נייע קינדער-לידער, נייע פאלקס-לידער, נייע חסידישע ניגונים. — בילעטען פון 1.00 ביז 5.00 זל. אין פילהארמ.

היינט גרויסער קאנצערט פון ארטור רובינשטיין

היינט מיטוואך, טרעט אויף אין פילהארמאניע מיט איין איינציגען קאנצערט דער יודישער וועלט-בעריהמטער גרעסטער ווירטואז, דער גענייאלער געניוש פון דער פיאנא-קונסט דער אומפערגלייכליכער ארטור רובינשטיין.

ראדיא-פראגראם

מיטוואך, ד. 4 פעברואר

11.58 צייט-סיגנאל. 12.05 גראמאפאן-פליטען 13.15 טאג-פראגראם, קינא- און טעאטער-רעפערטואר. 15.50 ראדיא כראניק. 16.15 קינדער פראגראם. 16.45 גראמאפאן-פליטען. 17.15 פארלעזונג פון לעמבערג. 17.45 פאפולערער קאנצערט 18.45 פערשידענעס. 19.10 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס קאמער, פראגראם אויף מארגען. 19.25 גראמאפאן-פליטען. 19.40 ראדיא-זשורנאל. 20.00 צווישען ביכער. 20.15 שווארץ און ווייס (פעליעטאן). 20.30 קאנצערט פון לעמבערג. 21.10 ליטעראדישע פירטעל שעה. 21.25 פארזעצונג פון קאנצערט אין לעמבערג. 22.00 פעליעטאן. 22.15 גראמאפאן-פליטען. 22.35 קאמוניקאטען און טאנץ-מוזיק. 23.45 קאמוניקאט פון די אינטערנאציאנאלע האקעי-מייסטערשאפטען אין קרינצע.

„אדרט"

„דאס רעדעל דרעהט זיך" געהט יעדען טאג מיט גרויס ערפאלג. היינט — איין פארשטעלונג אנהויב 9.45 אין אווענט.

דער סקערניעוויצער רבי אין לאדז

מאנטאג איז האלב 6 נאכמיטאג אנגעקומען דער סקערניעוויצער רבי אויף שבע ברכות צום היגען פרנס ר׳ יוסף סארבשטיין. ביי דער חופה איז געווען א גרויסער עולם ס׳זענען אויך מיטגעקומען פיל רבנים.

DR. MED. H. LUBICZ
ספ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנק.
אויף צעגיעלניאנא 43, טעל. 141 32
מפפאנגט שטה׳ן 8—10, 12—2, און 5—8 זו טאג און יו״ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

שוין ערשינען דער יאנואר-נומער
פון דער לאדזער צייטשריפט פאר ווירטשאפטליכע, געזעלשאפטליכע און קולטורעלע פראגען
„אילוסטרירטער פוילישער מאנטשעסטער"
אונטער דער רעדאקציע פון אלי בארוכין
מיט ארטיקלען פון: ד״ר יוליוש באנעס, ד״ר ש. שעפס, אינזש. קארל בייער, אסקאר בערמאן, נ. שפעט, ד״ר ז. צלענבערג, ד״ר ארנאלד פרידמאן, מאגיסטער יוזעף ליטווין, סטאראסטע אלעקסי רזשעווסקי, איליא ערענבורג, אלי בארוכין א. א.
דער נומער איז רייך אילוסטרירט. פרייז 75 גר.
צו בעקומען ביי אלע צייטונגס פערקויפער.

מאשינען-לעבער
ווערען אנגענומען אויסצובייטען ביי
ג. נארדמאן, צעגעלניאנא 28

נייער פאלקסבלאט

דער יודישער האנדווערקער

נייער פאלקסבלאט

וועכענטליכע אפטיילונג געווידמעט דער יודישער פראדוקטיווער ארבייט

כל זמן ס'איז נאך נישט שפעט!

דעם 15. דעצעמבער פ. י. איז אַריין אין קראַפט דאָס געזעץ, אַז האַנדווערקער, וועלכע פיהרען אייגענע וואַרשטאַטען, נאָר בעזיצען נישט דעם טיטעל מייסטער פערלירען דאָס רעכט צו בעשעפטיגען לערן־יונגלעך. האַנדווערקער, וועלכע זעלען נישט בעזיצען דעם מייסטער־טיטעל וועלען קיין נייע וואַרשטאַטען נישט קענען עפענען, הערגען זיי אַפילו זיין מיט גאָלדענע קעפּ. כדי צו בעקומען דעם מייסטער־טיטעל דאַרף מען אַדורכגעהן דעם לעהר־טערמין, אויסהאַלטען דעם עקזאַמען אויף געזעלען און שפּעטער אויף מייסטער.

אַזוי אַרום איז דער צוטריט צו דער האַנדווערקעריי בכלל פערשווערט געוואָרען. אָבער ווען מיר רעדען וועגען פערשידענע בעגרענצונגען מוזען מיר פעסטשטעלען, אַז הגם פאָרמעל זענען דאָס בכלל בעגרענצונגען, וואָס זענען אויסען די טובה פונ'ם האַנדווערקערטום בכלל, זענען עס בעגרענצונגען פון וועלכע ס'וועלען ליידען אין דער ערשטער רייה די יודישע האַנדווערקער, סיי אָביעקטיוו און סיי צוליב דער נאַכלעסיגקייט און נישט אָרגאַניזירטקייט.

ס'קלינגט אפשר אויסטערליש, ווען מיר ווע־לען בעהויפּטען, אַז די יודישע האַנדווערקער זענען נישט אָרגאַניזירט, אָבער אַזוי איז עס טראָץ דער עקזיסטענץ פון אַ רייה פעראיינען, אַפּטמאָל פון צוויי און אַפילו דריי פּאַראַלעלע פעראיינען און צעכען איבער גאַנצען פאַך, זענען נישט אַלע האַנד־ווערקער אַרומגענומען דורך זייער אָרגאַניזאַציע, נישט אַלע זענען דיסציפּלינירט א. אַז. וו. פאַר'ן ביי דעם געזעץ זענען כמעט אַלע קריסטליכע האַנדווער־קער געווען אָרגאַניזירט אין צעכען און פאַר זיי האָט די אָנפיהרונג פונ'ם נייעם צעכען־געזעץ קיין גרויסע נייעס נישט אריינגעבראַכט. אַנדערש איז עס ביי די יודישע האַנדווערקער. אין די ספּעציפיש יודישע בעשעפטיגונגען, ווי שניידעריי, למשל (אויף 5363 רעגיסטרירטע שניידער אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע זענען פערהאַן 4305 יודישע אין לאָדז גופא — אויף 1610 — 1281 יודען) זענען פערהאַן יודישע שניידער־מייסטער מיט מייסטער־דיפּלאָמען פון צעכען אָדער פון דער האַנדווערקער־קאַמער קוים אַ פאַר צעהנדליג. פיל פון זיי גריי־טען זיך שוין צו די הנחה־עקזאַמענס.

אָבער דערווייל קומט פאַר דאָס, וואָס מיר האָ־בען מיט אַ צייט צוריק פאָרויסגעזעהען און פאַר וואָס מיר האָבען געוואָרענט. די יודישע האַנדווער־קעריי ווערט בעדראָהט. דער נייער דור האַנדווער־קער וועט זיין כמעט יודען ריין. דווקא אין דער צייט, ווען די יודישע געזעלשאַפטליכקייט איז אַזוי בעשעפטיגט מיט שאַפען נייע פּאָזיציעס פאַר יודי־שע פּראָדוקטיווע אַרבייט, ווען די שטרעבונג צו אינדוסטריאַליזאַציע, פּראָדוקטיוויזאַציע א. אַנדערע אַקציעס זענען שוין געוואָרען אַזוי פּאָפּולער און אנערקענט, אַז אַלע האַלטען פון דעם, שטעהען מיר פאַר אַ געפאַהר, אַז אַפילו דאָס ביסעל, וואָס איז דערגרייכט געוואָרען זאָל געהן פערלוירען.

ווי מיר האָבען שוין דערמאָהנט איז כדי צו ווערען אַ מייסטער און האָבען דאָס רעכט צו פיה־רען אַ האַנדווערקער־וואַרשטאַט, נויטיג אַדורכצו־געהן די פאַזע פון לערן־יונגעל (טערמינאַטאָר) און געזעל. לויט'ן געזעץ דאַרף דער אָפּמאַך מיט'ן לערן־יונגעל וועגען זיין לעהר־טערמין רעגיסטרירט ווע־רען אין דער האַנדווערקער־קאַמער. אַנדערש איז ער נישט גילטיג. ווערען נישט געשלאָסען קיין אָפּמאַכען מיט קיין יודישע לערן־יונגלעך, הייסט עס, אַז דער צופלוס פון יודישע האַנדווערקער ווערט אָפּגעשטעלט. די פראַגע בעקומט דאַן אַ נאַ־ציאָנאַלען מאָמענט פון ערשט־ראַנגיגער בעדייטונג.

ס'איז דאָך פאַר קיינעם נישט קיין סוד, אַז דערווייל זענען יודישע אַרבייטער בעשעפטיגט אין זייער גרעסטער צאָהל דווקא אין די האַנדווערקער־אונטערנעהמונגען. עס ליגט פאַר אונז אַן אינטערע־סאַנטע טאַבעלע, פון וועלכער ס'קען שוואַרץ ווע־רען פאַר די אויגען.

אין פערלויף פון יאָהר 1930 זענען אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע געשלאָסען געוואָרען 3250 אָפּמאַכען מיט לערן־יונגלעך, וועלכע זיי זענען רעגיסטרירט געוואָרען דורך די צעכען און די־רעקט אין דער האַנדווערקער־קאַמער. פון די דאַ־זיגע 3250 זענען מיט יודישע לערן־יונגלעך גע־שלאָסען געוואָרען 250 (!).

אין אַזאַ פאַך ווי שניידער זענען רעגיסטרירט 57 יודישע לערן־יונגלעך און 105 קריסטליכע, קאַמאַשענשטעפער 1 יוד און 5 קריסטען, בעקער 1 יוד און 238 קריסטען, פריזיר — 73 יודען און 512 קריסטען, צוקערניקעס 1 יוד און 52 קריסטען, שלאָסער 20 יודען און 536 קריסטען, טישלער 13 יודען 578 קריסטען.

אויב דער דאָזיגער מצב זאָל דויערן אַ פאַר יאָהר, וועט אין פערלויף פון אַ צעהנדליג יאָהר דער יודישער האַנדווערק אינגאַנצען פערשווינדען.

מיר מאַכען דערויף אויפמערקזאַם די יודישע האַנדווערקער־ און יודישע אַרבייטער אָרגאַניזאַציעס. די פראַגע איז זעהר וויכטיג און מוז שוין געשטעלט ווערען אויף דער טאָג־אָרדנונג, ווייל זי איז דרינ־גענד. די אַרבייטער־אָרגאַניזאַציעס מוזען געפינען אַנ'אויסוועג און אַ מיטעל ביים אָנווענדען דעם פּרינציפּ נישט פערנאַכלעסיגען דעם פּראַקטישען לעבענס־מאָמענט. ס'איז אַ פראַגע פון נאַציאָנאַ־לען קיום פון רעכט און מעגליכקייט אויף אַרבייט פאַר אַ גרויסען טייל יודישער בעפעלקערונג.

ס'זענען דאָ פיל מאָמענטען, וואָס שטעהען דער רעגיסטראַציע פון די אָפּמאַכען מיט די לערן־יונגלעך, פון די עקזאַמענס אויף מייסטער א. אַז. וו. און נישט די לעצטע שטערונג איז, וואָס די דאָ־זיגע פּראָצעדור קאָסט געלד, וועלכע די האַנדווער־קער בעזיצען נישט, ווייל דער גרעסטער טייל וואַרשטאַטען איז נישט טעטיג. די יודישע האַנד־ווערקער אָרגאַניזאַציעס מוזען זיך מיט דער פראַגע פון האַנדווערקער־קיום פעראינטערעסירען און די יודישע געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס אָרטיגע (קהלה) און אַלגעמיינע, (אָרט, דזשאָינט, יק"א), מוזען זיי קומען צו הילף.

אָבער די אַרבייט איז וויכטיג און דרינגענד. זי טאָר נישט אָפּגעלייגט ווערען.

א. נמשל.

אריפטון עפּיס קאָן מען נאָר מיט פעראייניגטע כוחות

(צו דער דיסקוסיע וועגען צעכען־געזעץ פאַר די כאַלופּניקעס)

עס איז פאַר אַלעמען קלאָהר, אַז דער יודי־שער כאַלופּניק אַלס אַ טייל פון יודישען מיטעל־שטאַנד איז נישט קאָנסעקווענט אין זיינע האַנדלונ־גען און אויספיהרונגען. עס איז פערהאַנען אַ גאַנצע רייה אורזאַכען, וועלכע שטויסען איהם אויף דעם דאָזיגען וועג און איינע פון זיי איז דאָס, וואָס ער זעהט שטענדיג פאַר זיך די מעגליכקייטען אַ ר י פ צ ו אַ ר ב ײ ט ע ן זיך כאָטש אין גרעס־טען טייל ווערט ער ענטוישט). עס ליגט דעריבער אין זיין פּסיכיק די געוואוינהייט פון צופּאַסען זיך.

אין דעם דאָזיגען פּרט אונטערשיידען זיך נישט אַפילו די ראַדיקאַלסטע צווישען די יודישע האַנדווערקער — די אַזוי גערופענע סאָציאַליסטישע האַנדווערקער, וועלכע רעדען און טוען אַנדערש.

אַלעס כאַראַקטעריסטיק וועל איך נאָר דער־מאָנען עטליכע זאַכען: אין 27 סטן יאָהר ווען די האַנדווערקער האָבען געבויכט זיך רעגיסטרירען אין מאַגיסטראַט, כדי צו קריגען די האַנדווערקער־קאַרטען האָבען זיי צום ערשט געזאָגט, אַז עס איז נישט נויטיג די רעגיסטראַציע און שפּעטער (נאָכ'ן ערשטען טערמין) האָבען זיי געטון אַלעס, וואָס מעגליך, אַז מען זאָל זיך רעגיסטרירען אַפילו פּראָויזאָריש ספּעציעלע פ. וגבלעטלעך מיט'ן לאָזונג — „נוצט אויס דעם פערלענגערטען טערמין רעגיס־טרירט אייך און נעמט אַרויס האַנדווערקער־קאַרטען!"

די סאָציאַליסטישע האַנדווערקער האָבען אין אָנפאַנג געוואָרפען דעם לאָזונג אָפּטיילען דעם אָרימען פון רייכען האַנטווערקער. אָפּטיילען דעם אָרימען כאַלופּניק פון רייכען אָבער ווען זיי זענען צוגעטרעטען צו דער אָרגאַניזאַציאָנעלער אַרבייט, האָבען זיי אָנגענומען אַלעמען — קירזנער, פריזי־ער, פאַרלעך, טריקאָטאַזש, בעשטאַלטע שניידער, אַלעמען ווער עס האָט נאָר געוואָלט.

און איצט מיט די צעכען, זיי בעהויפּטען, אַז ס'זענען נישט נויטיג קיין צעכען, און אַליין האָבען זיי פעראייניגט די פריזיער און זיי געשיקט אין צעך. זיי האָבען זיך זעהר פיל מיה געגעבען צו גרינדען דעם קירזשנער־צעך אין עס טראָגען זיך קלאַנגען, אַז זיי ווילען גרינדען נאָך עטליכע צעכען.

די מיינונג פון ה' אָבסערוואַטאָר איז דערי־בער נישט קיין ריכטיגע. דער יודישער האַנטווער־קער, דער יודישער כאַלופּניק קען נאָר רעפאָרמירען אָבער נישט קעמפען, אַז דער צעכען־געזעץ האָט קלאָסאַלע פעהלערען איז אַ אַ פאַקט. עס וואָלט דעריבער לויט מיין מיינונג גליכער געווען, ווען דער ה' אָבסערוואַטאָר וואָלט ווענדעט זיין אויפמער זאַמ־קייט אויף דער צושפּליטערטקייט פון יודישען האַנדווערקער און כאַלופּניק, וועלכע ברענגט קיי־נעם נישט קיין נוצען, אָבער דעם האַנטווערקער אין כאַלופּניק ברענגט דאָס גרויסע שאָדען.

קיינער קען נישט לייקענען אַז דער סאָציא־ליסטישער עלעמענט איז דער בעוואוסטזיניגער, דאָס פליסיגע בלוט פון יודישען האַנדווערקער, וועלכע קענען אָבער גאָרנישט אויפטוען זייענדיג אָפּגעטיילט פון דער גרויסער מעהרהייט יודישע האַנדווערקער און כאַלופּניקעס.

דעריבער אַנשטאָט צו „פיהרען דיסקוסיעס" לאָמיר בעסער פ ע ר א י י נ י ג ע ן די האַנדווער־קער און כאַלופּניקעס; אַנשטאָט פערזאָרגען אין געבען עצות לאָמיר ציזאַמענברענגען אין איין שטאַרקע אָרגאַניזאַציע און דאַ וועט דער כאַלופּניק שוין אַליין וויסען, וואָס ער ברויך און וואָס פאַר איהם איז גוט.

א. מין.

פייערונג צוליב דער גרינדונג פון היטעל־מאַכער־צעך

זונטאָג איז פאָרגעקומען די פייערליכע ער־עפנונג פון היטעל־מאַכער־צעך. דער פאָרשטעהער פון מאַגיסטראַט ד"ר לוקאַשעוויטש עפענט די פייערונג און בעגריסט דעם ניי־ערעפנטען צעך פון היטעלמאַכער אין לאָדז. ער לאַדענט איין אַלס פאָרזיצענדען פון דער פערזאַמלונג ראַטמאַן מאַ־רעק פיין, אַלס סעקרעטאַר — ה' הערץ און אַלס אַסעסאָרען די ה"ה: קאַלינסקי, בעלכאַטאָווסקי, ראַ־וויצקי, באַרטמאַן, ביעכציצקי, מידלאַרזש.

איבערנעהמענדיג דעם פאָרזיץ בעגריסט ה' פיין דעם פאָרשטעהער פון מאַגיסטראַט ד"ר לו־קאַשעוויטש און אויך די פאָרשטעהער פון האַנד־ווערקער־קאַמער, דעלעגאַטען און געסט. דאַן טרעט מען צו צו די וואַהלען פון איין סטאַרשי, מיט אַלע שטימען ווערט געוועהלט אַלס סטאַרשי מיט אַלע קאַליסקי. האַרטמאַן, ראַוויצקי און באַנק. אַלס פאָד־סטאַרשי. אין דער פערוואַלטונג ווערען געוועהלט: א. גאָלדבערג, און א. מידלאַרזש, אין רעוויזיאָנס־קאָמיסיע ה' א. נעכציצקי, מאַטושאַק און ה' זילבער־שטיין. אין דער שידס־קאָמיסיע ש. קאַליסקי, מ. ראַוויצקי, א. ביעכציצקי, א. מידלאַרזש, ב. באַנק.

דאַן איז מען צוגעטרעטען צום ענטהילען די צעך פאָהן. ה. האָכענבערג ווערט איינגעלאַדען אַריינצוברענגען די פאָהן אַלס בעגלייטער ה' גאָלד־בערג און ה' באַרטמאַן צו דערלאַנגען די שער ה' ראַוויצקי דורכגעשניטען די באַנד האָט ה' בעל־כאַטאָווסקי ה' ראַוויצקי בעגריסט דעם צעך און שענקט איין באַנד צום פאָהן, אויך ה' קאַליסקי שענקט אַ באַנד צום פאָהן. ה' באַכטמאַן בעגריסט דעם ניי געשאַפענעם צעך און שענקט אויך אַ באַנד צום פאָהן, ה' ביעכציצקי האַלט אַ געלונגענע רעדע וועגען דער בעדייטונג פון פאָהן, ס'ווערען אויך געזאַמעלט גרעסערע סומען געלד און מען פערשרייבט זיך אינז אָלדענעם בוך. ה' בעלכאַטאָוו־סקי 100 זל. ה' ש. קאַליסקי 50 זל. ה' מ. ראַוויצקי 50 זל. האָכענבערג 50 זל. ה' ט. שבאַראָוויטש 50 זל. ה' בערנשיין 50 זל. ה' וואַלד און אשער אויך 50 זל. דער קירזשנער־פעראיין שענקט אויך 2 בענדער צום פאָהן ה' אדערבערג בעגריסט דעם צעך אין נאָמען פון דער צענטראַלע (פּאָלודניאָווא 4) און שענקט אַ באַנד צום פאָהן, אין נאָמען פון טישלער־צעך בעגריסט ה' הערשקאָוויטש און שענקט אַ באַנד. פּאַביאַניצער היטעל־מאַכער־צעך בעגריסט ה' עהרליך און שענקט אויך אַ באַנד. עס פערשרייבט זיך אין גאָלדענעם בוך. ה' בעלכאַטאָווסקי פון דער גאַנצער אומגעגענד און שפּענדען אויך געוויסע סומען פאַר דעם צעך און זיי ווערען פער־שריבען אין דעם גאָלדענעם בוך עס בעגריסען אויך פיל פאָרשטעהער פון צעכען פון לאָדז און פון דער אומגעגענד עס זענען אויך ערהאַלטען גע־וואָרען טעלעגראַמען פון היטעל־מאַכער צעך פון קאַליש און אויך פון „ספּולקא טשאַפּעק פון טשענ־סטאַכאָוו, מיט אַ געלונגענער רעדע פון ראַטמאַן מאַרעק פיין וועלכער ווערט זעהר שטאַרק אַפּלאָ־דירט ווערט די פייערונג ביי אַ געהויבענער שטימונג געשלאָסען.

—=[][][]=—

ביי די טישלער

אין לאָדזער טישלער־צעך זענען אָרגאַניזירט 175 טישלער און אין דער אָפּגעשפּאָלטענער גרופּע אַנ'ערך 60. אינגאַנצען אין לאָדז זענען רעגיסט־רירט אין דער אינדוסטרי־אָפּטיילונג — 554 טיש־לער צווישען זיי 265 יודען. פון די דאָזיגע מיט־גלידער אין צעך זענען פערהאַן אינגאַנצען בערך 10 מיט מייסטער־דיפּלאָמען. 60 האָבען זיך דער־קלאַרירט צו די הנחה־עקזאַמענס און די נייע וואָך וועלען פאָרקומען די עקזאַמענס פאַר דער ערשטער גרופּע.

ראַציאָנאַליזאַציע און קאָאָפּעראַציע

.1

אין דער אינטערנאַציאָנאַלער קאָאָפּעראַטיווער פּרעסע געפינט מען זעהר פיל אַרטיקלען, וועלכע זענען געווידמעט דער פראַגע פון ראַציאָנאַליזאַציע, מען רעדט אויך איבער דער פערשמעלצונג פון קליינע קאָאָפּעראַטיוען אין איין גרויסען קאָאָפּע־ראַטיוו, מען שלאָגט פאָר אַ גרעסערע איינפיהרונג פון מאַשינען א.אַ.וו.

די אַלע מיטלען קאָנען אין אַ סך פאַלען נוצ־ליך זיין, די זענען אָבער נישט קיין פולע הייל־מיטלען. אין די קאָאָפּעראַטיווע קרייזען איז די לעצ־טע צייטען געווען אַ מנהג צו איבערטרייבען די מאַכט פון ריין מאַטעריעלע אָדער ווירטשאַפטליכע מעטאָדען. מען פערגעסט דערביי נישט זעלטען די נשמה פון דער קאָאָפּעראַטיווער בעוועגונג, מען פערגעסט, אַז די קאָאָפּעראַטיווע אָרגאַניזאַציע בע־שטעהט פון לעבעדיגע מענשען, וועלכע ווערען פּאַסיוו ביי דער מעכאַניזירונג, אָדער דורך ריין מע־כאַנישער צענטראַליזאַציע פערלירען זיי זייער ווערט.

זאָלען מיר אָקאָרשט בעטראַכטען, אויף ווי ווייט נוצליך ס'איז די פערגרעסערונג פונ'ם אומפאַנג פון די קאָאָפּעראַטיוען. יעדע אונטערנעהמונג האָט איהר גרעניץ, וועלכע מ'טאָר נישט איבערשטרייטען, ווייל נאָך דעם וואַקסט נישט איהר רענטאַבילי־טעט, נאָר פערקעהרט, זי ווערט נאָך פערקלענערט, פּראָפ. פ. האַל האָט אויסגערעכענט אַז די אַמבעס־טען געפיהרטע קאָנסום־קאָאָפּעראַטיוען אין גרויס־בריטאַניען זענען די, ביי וועלכע די מיטגלידער־צאָל וואַקלט זיך צווישען 5000 און 15000 מיטגלידער די מיטעלערע קאָנסום־קאָאָפּעראַטיוען און נישט די גרעסטע ווערען אַמבעסטען אָנגעפיהרט און זענען אויך די רענטאַבעלסטע.

מיט וואָס קאָן מען דערקלערען די דאָזיגע דערשיינונג? איך דערקלער דאָס דורך דער גרע־סערער ראָל, וואָס עס שפּילט דער פּערזענליכער מאָמענט, אין אַ נישט צו גרויסער אָרגאַניזאַציע אויף די איבערליכע קאָנטראָל אין אַ קלענערען קאָ־אָפּעראַטיוו איז אינטענסיווער ווי אין אַ גרעסערען.

ווייטער פיהלט מען נישט אין די קליינע און גרעסערע קאָאָפּעראַטיוען די ביוראָקראַטיזאַציע. אין קליינע קאָאָפּעראַטיוען בעטראַכטען די מיטגלידער די לייטונג ווי זיך אַליין, די אַקטיוויזירונג פון די מיטגלידער איז אינטענסיווער און די אומזאַצען אויף אַ מיטגליד זענען אין די מיטעלערע קאָאָפּעראַטי־ווען גרעסער ווי אין די גרויסע.

מען בעצייכענט גאַנץ אָפט אַ קאָאָפּעראַטיוו אַלס אַ פערגרעסערטע משפחה, דער פאַמיליען־גייסט קאָן אָבער נישט ווערען דערהאַלטען אין אַ קאָאָפּע־ראַטיוו, וואָס ציילט הונדערטע טויזענד מיטגלידער און געפינט זיך אין אַ מיליאָנען־שטאָט. אַמאָל איז די קאָנקורענץ צווישען צוויי קאָאָפּעראַטיוען אין אַ גרויסער שטאָט נוצליכער, אַלס זייער פערשמעל־צונג.

בכדי צו שטאַרקען די רענטאַבילימעט פון דער קאָאָפּעראַטיווער אָרגאַניזאַציע מוז מען קודם כל פערבעסערען דעם איכות פון די מיטגלידער און הויפּטזעכליך פון די בעאַמטע, אין דער אינדוסטריע לער פּראָדוקציע רעדט מען איצט אַ סך איבער דעם איבערגאַנג פון כמות אום איכות, נישט ווייניגער נויטיג איז עס פאַר דער מענשהייט, אין דער צייט פון מיין קאָאָפּעראַטיווער נסיעה דורך די באַלטישע רעפּובליקען האָט מיר אַ דאַמע געשטעלט אין איער דיסקוסיע אַ שווערע פראַגע: „זאָגט מיר, העיר פּראָ־פעסאָר, ווען וועלען מיר, פרויען, ווערען מענשען?"

איך בין אַריין אין אַ פערלעגענהייט און האָב נאָר געקאָנט ענטפערען, אַז די פרויען מוזען זיך אָפּגעוואוינען פון קאַפּיטאַליזם און לוקסוס און אַז צוזאַמען מיט די מענער דאַרפען זיי רעאַליזירען די קאָאָפּעראַטיווע אָרדנונג, די דערציהונג פון די מענער, פרויען און קינדער פאַר קאָאָפּעראַציע איז די איידעלסטע אויפגאַבע פון אונזער צייט.

די קאָאָפּעראַטיווע בעוועגונג איז געבוירען גע־וואָרען פון די ראָטשדעלער, רייפאייזען, און אַנדערע פּרינציפּען, די פּרינציפּען זענען אויך איצט נאָך גילטיג און דאָס נישט האַלטען זיך ביי די פּרינ־ציפּען קאָן פיהרען צו אַ מאָראַלישען און מאַטער־יעלען באַנקראָט.

אין דער קאָאָפּעראַטיווער בעוועגונג מוז מען בעקעמפען דעם בולטען מאַטעריאַליזם, אַנ'עצה מוז מען זוכען געגען דער פערפערעמדונג פון די פיה־רער צו ד ימאַסען, מ'מוז מאַכען אַ בעסערען אויס־וואַהל פון מענשען און אויסראָטען די פּאַרטיי־פּאָ־ליטיק פון דער קאָאָפּעראַטיווער בעוועגונג. די אָנ־געשטעלטע אָדער די בעאַמטע פון די קאָאָפּעראַ־ווען מוזען זיין נישט נאָר גוטע טעכניקער, און האַנדעלס־מענשען, נאָר אויך מענשען פון פּרינ־ציפּען, זיי מוזען גוט קענען די קאָאָפּעראַטיווע לי־טעראַטור. זיי טאָרען נישט פערגעסען, אַז איבער די־ציפּערען הערשט די אידעי.

פּראָצ. ד"ר פּ. טאַטאַמיאַנעץ.

צו דער קריטישערווירטשאפטליכער סיטואציע

אין דער אינפלאציע-צייט, ווען דער פוילישער מארק איז געפאלן פון שעה צו שעה און יעדער איינער איז אנטלאפן פון דער געפאלענער פוילישער וואלוטע, ווער ס'האט געקויפט א גרויסן אביעקט און ווער ס'האט געקויפט קלייניקייטן אבי נישט צו בלייבן ליגען מיט'ן פגר, האט דער פראדוצענט נישט געקאנט דעמאלט פאדערן פאר זיינע סחורות לויט א פעסטער וואלוטע, ווייל מ'האט פשוט נישט געקאנט קאלקולירען און ממילא, האט יעדער איינער געליטן פון דער מכת מדינה, אויסער די איינציגע גליקליכע ווי באנקירען און וואלוטע הענדלער, וועלכע האבן געקענט זיך דעקן מיט אויסלענדישער וואלוטע.

אין דער סטאביליזאציע-צייט, ווען דער פוילישער זלאטי איז איינגעפיהרט געווארען און דער פראדוצענט האט שוין געקאנט קאלקולירען, דער ארבייטער האט געקאנט בעשטימען זיין לוין און דער סוחר האט דעמאלט געקאנט אויסרעכענען זיין פערדינסט, אט דעמאלט האט ערשט זיך אנגעהויבען דער הלוך ילך. די פאבריקאנטן האבן געארבייט געשמאק, דער ארבייטער האט פארדינט און דער סוחר האט געטריבען א האנדעל, געשריבען וועקסלען, געצאהלט און ווייטער גענומען א פעקל, מיט וואס ער האט נישט געריזיקירט. דאגעגען דער פאבריקאנט, וועלכער האט צו יענער צייט געמאכט גלענצענדע געשעפטען, האט זיך גענומען צו מאכען אינוועסטיציעס, גלויבענדיג, אז דורך איניגע יאהר, וועט ער זיך קענען אויסצאהלען. דער ארבייטער פערדינענדיג נישט שלעכט, האט זיך איינגעקויפט פערשידענע זאכען און בכלל געלעבט ווי א מענש, ביז דער סוחר האט זיך פון די פראדוקטען אין פערגלייך צו די פרייזען אויסגעגליכט, דער פאבריקאנט איז געפאלען אונטער דעם גרויסן לאסט פון דער מאַרגענומענער אינוועסטיציע און דער ארבייטער האט פערלוירען זיין עקזיסטענץ.

ווען דער קריזיס האט אנגעהויבען שטארק צו דריקען אויף דעם פויער, דאן האט דאס גאנצע כוחרישע, פאבריקאנטישע אין ארבייטער קלאסען דערשפירט דעם טעם פון קריזיס און דערצו איז נאך צוגעקומען די גרויסע שטייער-שרויף, וואס פון יאהר צו יאהר איז געשטיגען דער מלוכה-בודזשעט, אט דעמאלט האט אנגעהויבען פאלען באריג אראפ ווי אין דער אינפלאציע-צייט דער פוילישער מארק, די פרייזען פון די לאנד-פראדוקציע אזוי ווייט, אז זי איז געווארען ביליגער ווי פאר דער מלחמה. דערצו האט נאך ביגעדינט די אלגעמיינע וועלטליכע פערביליגערונג פון תבואות, וואס ס'האט נאך פערשטארקט די טרויעריגע לאגע אין איצט, ווען די לאנד-פראדוקטען זענען געפאַלען אויף אזא נידריגען פרייז איז דא איין אויסוועג: אדער צו מאכען אלע זאכען ביליגער אין בתוכם דעם ארבייטס-לוין פונקט ווי די לאנד-פראדוקטען אדער פערטייערען די לאנד-פראדוקטען פונקט ווי די שטאטישע ארטיקלען. אזוי ווי אבער דאס לעצטע איז אונמעגליך, דערום מוז קומען דאס ערשטע.

ווען מען פערגלייכט די איצטיגע פרייזען פון פאר דער מלחמה זעהען מיר, אז ברויט איז ביליגער געווארען מיט 25 פראצענט. דאגעגען ווייצען-גריבעקס טייערער מיט 20 פראצענט, און ווייצען-מעהל איז ביליגער מיט 50 פראצענט. דאס איז די סבה, וואס היינט פערדינט א בעקער-גזולען בעדייטענד בעסער ווי פאר דער מלחמה. פלייש און צופות זענען היינט טייערער מיט 12 פראצענט ווי פאר דער מלחמה, ווייל ס'פעהלט דער צופיהר פון רוסלאנד, וואס פאר דער מלחמה האט מען געבראכט פון אוקראינע און בעסאראביע.

זעהר א שלעכטען איינפלוס האבען די מאנאפאל-ארטיקלען און די ארטיקלען פון די קארטעלען, וועלכע דיקטירען די פרייזען. צוקער און קוילען זענען טייערער, ווייל מ'פיהרט זיי ארויס און אין אויסלאנד קאסטען זיי ביליגער ווי ביי אונז.

מיר גיבען אבער א טאבעלע פון די בוים-וואל-רויה-שטאפען, וועלכע זענען ביליגער מיט 25 פראצענט פון נאך דער מלחמה און ווייסע סחורות זענען דאך טייערער מיט 50 פראצענט ווי פאר דער מלחמה, חוץ ס'איז שוין מיט 13 פראצענט ביליגער געווארען אין דער לעצטער צייט. די פאבריקאנטישע קרייזען ערקלערען דאס דערמיט, וואס די בלייכערייען בעציהען רויה שטאפען, וואס ס'קאסט נאך מייער און די אפרעטורען ווי פארבערייען געהערען צו א קארטעל און ווילען נישט די פרייזען אראפלאזען.

קוואליטעט	א פאק $4^1/_2$ ק. אין רובל	האלט אין דאלאר	רובל 4.60 דאלאר 8 90 זלאטיס	אויף זלאטיס
8/1	4 50	1 80	20.70	16.02
20/1	5 50	2.02.5	25.30	18 02
32/1	6.—	2.70	2?.60	24 03
32/2	6.50	3.—	29.90	26.70
44/2	7.—	3.60	3?.20	32.04

ווידזעווער לייוואנט

זארט	רובל	זלאטיס	איצט זלאטיס
100	3 90	17 64	23.50
1000	7.—	32.20	37.—
סילעזיא	4.15	19 09	26.50
קאמאשען	4.—	26.40	35.—
אנציג	20.—	92.—	140 —

פון אט דעם אלעם קומען מיר צום בעשלוס, אז נישט דער קרעמער קאן און נישט דער הורטאווניק איז בכח אראפצולאזען פון די פרייזען פון די פראדוקטען, וואס ער פיהרט, ווי ס'ווילען האבען די רעגירונגס פארשטעהער, הגם די צינזען זענען היינט בעדייטענד טייערער ווי פאר דער מלחמה, די שטייערען זענען אין פערגלייך פון פאר דער מלחמה אין דאס צעהנפאכע און דאס לעבען נופא איז אויך היינט אנ'אנדערע ווי פאר דער מלחמה.

דערפון איז צו זעהן, אז נישט פון דאגען קאן מען אנהויבען איינצופיהרען א רעדוקציע ואר פון אנ'אנדער ארט. אט איז ווערט צו איל סטרירען א פאקט, אז רייז-מיהלען זענען געווען פאר דער מלחמה אין פוילען אזש 6 און היינט איז פון 1 דאס איינע א קארטעל-רייז-מיהל אין גדיניע, וועלכע דיקטירט פשוט די פרייזען. ווען די קארטעלען וועלען אפגעשאפט ווערען, וועלען ממילא אויך ביליגער ווערען די מאטעריאלען, וואס דאן וועט די קאנקורענץ גיטא אויפטין מעהר ווי דאס אפעלירען און רופען צו דער אזוי אויך דערדריקטער סוחרישער קלאס.

ב. פארעצקי.

קאנקורענצלאזער רעפערטואר
פון קלאנג-פילם-טעאטער
CAPITOL

די נאהענטסטע שלאגער-פראגראמען:
„רעווי האליוואוד" מיט H. Ordonówna, K. Hanusz
„קעניג פון די בעטלער" מיט D. King, J. Mac Donald
„געשפענסט פון דער אפערע" מיט Lon Chaney אין הויפט-ראלע
„פארוטשניק ארמאנד" מיט Ramon Nowarro

סענסאציאנעלע עקספערימענטן מיט שווינדזוכט-באקטעריעס

האמבורג, (ספ. טעל.) דער בעריהמטער געלעהרטער פראפ. האנס מונק האט פערעפענטליכט אין וויסענשאפטליכע צייטשריפטען די סענסאציאנעלע רעזולטאטען פון זיינע עקספערימענטען מיט שווינדזוכט-באצילען. פראפ. מונק האט איינגעשפריצט די באצילען אין פערשידענע פלאנצען. און עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז די באצילען האבען פערלוירען זייערע גיפטיגע אייגענשאפטען. די דאזיגע עקספערימענטען קענען האבען א קאלאסאלען פראקטישען ווערט אין דער מעטאדע פון היילען שווינדזוכט.

נישט געלונגענער אטענטאט

ווין, (ספ. טעל.) נישט ענטדעקטע פערברעכער האבען נעכטען אוועקגעלעגט אויף די באהן שינעס ביי רעקאווינקעל אלטע שינעס, כדי אויף אזא אופן דערפיהרען צו א קאטאסטראפע. דער שנעל צוג האט אין 23 א זייגער ארויס פון ווינן קיין פאסאו.

דער צוג וואס איז געגאנגען מיט א שנעלקייט פון 80 קילאמעטער האט זיך אנגעשטויסען אויף די שינעס און עפעס דורך א צופאל איז נישט פארגעקומען קיין קאטאסטראפע. דער לאקאמאטיוו איז אראפ פון די רעלסען, קיין שום וואגאן איז נישט בעשעדיגט געווארען, און קיינער פון די פאסאזשירען האט נישט געליטען.

נייע באנק-אפערע אין פאריז

פאריז, (ספ. טעל.) אין א היגער באנק איז ווידער ענטדעקט געווארען מיסברויכען אויף 50 מיליאן פראנק.

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg
זאוואדזקא 14, טעל. 33-108
נעמט אן פון 10–2 נאכמ. און פון 4–7 אווענד

Doktór KLINGER
ספעציאל-ארצט פאר ווענער שע, הויט-
און האר-קראנקהייטען
ANDRZEJA 2, tel. 132-28
נעהמט אן פון 9–11 פריה און פון 5–8 אווענד און
פון 1–2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פיעטריקאווער 62"

לאדזשער יוד. קאמער-טעאטער
ניי „ארארט"
אין ווייסען זאל
מאנטייפעל זאבאדניא 43
קינסטלערישע לייטער: משה בראדערזאן.
לייטער: א. בעזמאן

היינט מיטוואך — 1 פארשטעלונג
אנהויב 9.45 אין אווענט
פראגראם נומער 4 א. נ.:
ס'רעדעל דרייט זיך
אין 2 טיילען, 12 נייע שלאגערס
פראגראם: 1) ירושלים. 2) פויטע חסידים, 3) ביבזר. 4) אין זאקאפאנע, 5) ארב-טסלאזער, 6) פאר חופה-זקוקישן, 7) בעלי-ט ריח, 8) או ה א טשטש ראשיא 9) דער שרייבער, 10) אייז באל, 11) מאנטעפארע ביי ניקאדעם ערישטען, 12) אראבעסקע, 13) ציאטי—דיו—קו ס'אט—דו—קו.
אנסאמבל לויט א. ב. פריוען: זיסעלע גירל, מרים דזשלסקא, יאלע זילבערמאן, שיינע מרים. מאשע פעטרמאן. מענער: ה. אלטמאן, שמואל גאלדשטיין, שמעון דזשיגאן, מאטל קאן, יעקב ווייגלאס, ישראל שומאכער, יוסף שיפער
טעקסטען: מ. ב ארזוס, דער טונקעלער און אחערשענקעס.
מוזיק: ה. רובין, א. בערגמאן.
דעקאראציעס און קאסטיומען: י. ברוינער.
מעבל אין פלאסטיק: ז. קרושבוגא און מ. שלפערן.
רעזשי—זשיגאן שומאכער מוזיק-לייטער—ה. רובין, ליכט פעטמאן—יערא. ביניע-איינגרעקטאר—ס. קאן.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 בייטאג און פון 5 אוו. שבת און יום-טובים א גאנצען טאג

אויף זינדיגע ווענען

(11) סענסאציאנעל-דראמאטישער ראמאן פון לאדזשער לעבען

פלוצליגנג האט זי דערפיהלט א פרעמדע האנד אין איהרע הענד, מיסאמאל האט זי זיך קלאר דערמאהנט אין אלעם וואס איז פארגעקומען מיט עטליכע מינוט צוריק. זי האט די אויגען נישט געעפענט, זי האט געהערט מערטענס שווערע אטעמען און געפיהלט ווי זיינע פינגער ציטערען פאר ליידענשאפט. זי איז געבליבען ליגען אין דערזעלבער פאזיציע, און זיך נישט גערירט, זי האט זיך איבערגעלעגט, וואס זי האט צו טון.

— איך בין איינגאנצען אין זיין האנד, דאס איז זיכער, אבער וואס איז דא פארגעקומען, איך וויל זיך בעסער דערוויסען פון מיין פאטער, כדי מערטענס נישט דארפען צו געבען קיין ענטפער... ער חייסט עפעס א שרעקליך געהיימניש און וויל מיך פאנגען אלס בעלוינונג פאר'ן שווייגען... צוריקציהען פאר איך מיך אבער נישט, ווייל אנדערש איז אלץ פערלוירען...

זי האט בעקעמפט אין זיך דעם עקעל, און ווען זי האט געעפענט די אויגען, געשמייכעלט, האט אויסגעשטרעקט איהרע ארימס און האט ערלויבט, אז מערטענס זאל זיך איבער איהר אריבערבויגען און לאנג, ליידענשאפטליך קושען.

— געהט איצט, מערטענס.. געהט איצט איך פיהל זיך היינט נישט גוט... קומט מארגען... מארגען..

מערטענס האט זיך מעהר נישט אקעגענגעשטעלט, ער האט זיך געהאלטען פאר'ן זיגער, און געהאנדעלט גרויסמוטיג, ער האט לאנג געקושט ביי דער געזעגנונג, ראמאס האנד און איז ארויס פון צימער.

איך האב געזאגט, ראמא איז מיין. זעהט אויס, אז אויך זי ווייסט וועגען דער געגנבעטער ערפינדונג און וועגען דעם מארד. אויך זי איז א רעדעלע אין דער גרויסער פערברעכער-מאשין פון גוטמאנס אונטערנעהמונג. אויך זי האט אפילו נישט געוואלט איך זאל ענדיגען דאס געשפרעך מיט איהר. אלץ בעסער פאר מיר, אלץ נעהנטער בין איך צו מיין ציל.

— איצט איז מיין ציל דערגרייכט. איך האב געלד, ליבע און דעם גורל פון עטליכע מענשען ביי זיך אין האנד.

מערטענס האט זיך געריבען די הענד פון צופרידענקייט. פלוצלונג האט ער פאר'ן טויער פון גוטמאנס פאלאץ דערזעהען א גרוילענד בילד. אין א קינדער-וועגעלע איז געלעגען א דערוואקסענער עלטערער מענש, א קרימפעל אהן פיס, מיט דורכדרינגליכע, שפיציגע אויגען, און שארפע קין-באקען

דאס וועגעלע איז געפיהרט געווארען דורך א הויכע, שלאנקע פרוי, אין שווארצע מלבושים וועלכע האט אויסגעזעהען ווי א גייסט, וואס האט אראפגעניידערט אויף דער ערד.

— גיט א נדבה, האט דער קריפעל זיך געווענדעט צו מערטענסען, דער אינזשיניער האט אריינגעווארפען א מטבע, און איז ווייטער געגאנגען.

קאפיטעל 8
אויספארשונג וועגן צוויי מארדען

דער פאליציי-קאמענדאנט דאנסקי איז געזעסען ביי זיך אין ביורא ביז שפעט אין דער נאכט און האט אריינגעקוקט אין די אקטען. ער האט זיך געביזערט, געביסען די פאפיראס אין מויל און גערעדט צו זיך אליין.

— א פערשאלטענער ענין, דער איינברוך אין „כעמיקפאל". מיר שטעהען נאך איצט ביי דעם דאזיגען פאל פאר דעמזעלבען געהיימניש האט ביים סאמע אנהויב. איינס איז געווען זיכער: דער גנב האט געמוזט וויסען גאנץ גענוי וואו די ערפינדונג געפינט זיך און איז געווען בעקאנט מיט אלע גענג און הינטערגענג פון דעם ביורא. נאך מעהר פון דער געהיימער קאסעטקע וואו די ערפינדונג האט זיך געפונען האבען געוואוסט נאר 3 מענשען. — ביידע דירעקטארען פון דער פירמע און דער ערפינדער אליין אינזש. העניק הערץ, וועלכער איז אין דער נאכט פון דער גנבה ערמארדעט געווארען.

אלזא איינער פון די צוויי דירעקטארען... ער האט בעפוילען זיי נאכצושפירען און יאגעהען יעדען שריט, אבער אהן ערפאלג, אהן דעם מינדעסטען חשד. און וואס פאר א אינטערעס האבען דען די דירעקטארען געקענט האבען אין דעם דאזיגען שרעקליכען פערברעכען, ווען זיי זענען געווען בעמת די אייגענטימער פון דער פאבריק, זיי האבען געקומען הויכע גאוושעס און הויכע טאנטיעמעס און זענען געווען דווקא פעראינטערעסירט אין דעם ערפאלג פון דער ערפינדונג, ווייל דאס וואלט געבראכט בעדייטענד פערגרעסערט זייערע הכנסות,

— אלזא, א ריין רעטעניש, האט קאמענדאנט דאנסקי זיך געטראכט — אבער ווער האט דאס געטון? און וואו הויבט מען אן די אויספארשונג?

אבער, האט זיך קאמענדאנט דאנסקי געכאפט, צי דארף מען נישט זוכען די פערברעכער אין אויסלאנד; צי האבען נישט אמאל אויסלענדישע קאמישע פאבריקען דערוויסענדיג זיך וועגען דער גרויסער ערפינדונג, אדורכגעפיהרט דאס קונציגע שטיקל, כדי אויסצונוצען די ערפינדונג. ס'איז דאך א שרעקליכע זאך און א קאמפראמיטאציע פאר מיר, אויב מיר וועלען נישט דעם ענין ענטדעקען.

— און אזוי אויף צו להכעיס האט דאנסקי א קלאפ געטון אין טיש איז אונז אנגעקומען דער צווייטער געהיימניספולער מארד פון סטודענט ואפאל באטאנגואן, אין אקאדעמישען הויז. קיין שום שפור, קיין שום אנדייטונג אויף אימיצען, הגם עס איז קלאר, אז דעם מארד האבען אויסגעפיהרט די קאמוניסטען.

קאמענדאנט דאנסקי האט אנגעדריקט אויף דעם קנעפעל פון עלעקטרישען גלעקעל וואס האט זיך געפונען אויף זיין שרייב-טיש.

(פארטזעצונג קומט)

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

הייבט אן פאלגענדע טעג!

סטודענטקע - פון - Helena W. בעמיע

א.נ. „זיסער נצחון"

אינגעוועהנליכע דראמאטישע דראמע אויפ'ן גרונד פון קאמף פון א געבילדעטער פרוי מיט די נעגענווירקונגען פון גורל.—אין די הויפט ראלען:

OLGA CZECHOWA i IGO SYM

געקליבענער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי
אנהויב פון די סעאנסען: אין גוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום טוב—12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויסערס אין פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער קינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א מאסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גוטע הייל-באנדאזשען אויסגעארבייטעט גוט דורך גרויסע פראקטיק מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר-דאקטאר בראכו רעקוננ בעזמונגען זיכער דעס שווערסטען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס לאמונגען מיט הייל-גארטעלען און עפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פוס ספעציעלע אונטערלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגס פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס ערווענטע ערשטע פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. די פאסטען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר בעהאלטען אויך אן סערטיפיקאטע פון דער קראנקען-קאסע

דאנקזאגונג.

דעם געערטען ספעציאל. ה' י. ראפאפארט, ד.ר. פון ארטאפעדישען אנשטאלט אין לאדז, וואלטשאנסקא 29, פראנט 2 שטאק, דריק איך אויס מיין הארציגען דאנק פאר זיין אנלעגען ביי דעם ספעציעל פון ארטאפעדישען הייל-גארטעל פון מיין קינד, וועלכע האט מיך אויסגעהיילט גענצליך. ס'האט מיר געדראהט צו פלאצען דער רוקען צוליב'ן הויקער און יעצט בין איך געזונד און בין דאנקבאר צו דער ארבייט.

Dr. M. Morgenroth, sędzia apelacyjny

לאנגיעריגער געריכטס-סעקרעטאר

שרייבט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און קלאזולעס
ספעציאליסט אין אלע מיליטער-ענינים, ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאר איינציגע שפיזערס.
שנעלער אויסקויף פון פאטענטען אין רעגיסטראציע-קארטען אויפ'ן יאהר 1931

ב. מאז, 10 פיעטריקאווער 10

א שטעפער-געזעלען
א צושניידער, זוכט אר-בייט. — צו ערפאהרען צעגעלניאנא 50, ביי מיכאלאוויטש.

א קלאפער איז נויטיג
ביים קאמאשען-שטעפער שוו. יאקובא 4

א ניייער
וועלכער קען אויך ריכ-טעווען, קען זיך מעלדען
זאפארט
אלעקסאנדראווסקא 35
אין געוועלב. 1039

טענץ
די מאדערנסטע
אויפ'ן יאהר 1931
לערן איך אויס יעדען איינציגען, נישט אכטענד אויף די פעהיגקייטען. איינשרייבען קען מען זיך טעגליך אין מיין פריוואט-וואוינונג
64 ציגעל-גאס 64
מיט אכטונג טאנץ-לעהרער
י. זאלצמאן

DR. MED.
Haltrecht
ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנק.
נעמט א פון 8 ביז 9 פריה פון 2 — 3 נאכמיטאג און פון 8 ביז 9 אוונט.
זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134-72
נעמט אן פון 2-3 נאכמ. און פון 9-7½ אוונט.

Absolwent
szkoły włókienniczej (wydział tkacki) z praktyką fabryczną, po odbyciu służby wojskowej, poszukuje jakiegokolwiek zajęcia.
Wajkselfisz, Łąkowa 2

וו. י. ז. א.
היינט, מיטוואך וועט אין לאקאל פון יוד. פרויען פערבאנד וו.י.ז.א. שענקעוויטשא 26 פארקומען א טראדיציאנעלער אוונט
חמשה עשר בשבט
מיט א רעפעראט וועט אויפטרעטען ה' לימאז
רעציטאציעס-געזאנג-טענץ. אנהויב 9 אוונט.
איינטריט פאר מיטגלידערינס 50 גר., פאר ארייגעפיהרטע געסט — 1 זל. 1028

יעדער איינציגער
האט זיך אי-בערצייגט, אז פא-
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה מאשינען, גארדעראבען או"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטשא 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושאנן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאלסטו נאר קומען אין ביורא
פון ד. מאנעלא
וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף
פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע פארטער, טעל. 124-95
וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאנטיס, קלויזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוזשאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבער-זעצונגען אין אלע שפראכען.
בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס חת-רען ביי מיר ערלעדיגט אין משך פון 24 שעה
מיט אכטונג ד. מאנעלא.
פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

בעקאנטמאכונג.
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז צוליב דער בעקוועמליכקייט פון דער געעהרטער קליענטעלע און בירגער, האבען מיר ערעפענט אויף
Plac Dąbrowskiego 2
טעל. 156-70 פראנט, פארטער, אין דער נאהענט פון סאנד אקרעגאווי און גראדסקי
א ביורא א.נ. „Maszynopis"
וואו עס ווערען ערלעדיגט זאמטליכע געריכטליכע אנגעלעגענהייטען ווי אויך סטאביאנע קאמונאלע
אכטונג! פאזענער און פאמערנער הויזירער!
ספעציעלע אפטיילונג פאר איירע פראסעסירע וועקסלען. מיט אכטונג
יאקוב זאמעס און מ. זינגער.

וועכענטליך קליניק
כירורגישע
„SANATO"
אגראראווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פריידע פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אפטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראוש
עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.
כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנטאר
עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוו.
זונטאג און יום טוב פון 9-1 פארם.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

פוילישע שפראך
אין ווארט אין שריפט, ליטעראטור,
921
קארעספאנדענץ
לערנט אויס גרינדליך א ערפאהרענער לעהרער מיט העכערער בילדונג.
אנדזשעיא 7, וו. 8 פון 2-3 און פון 7-9 אוו.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אן פון 12-1 און פון 7- 4 אוונד.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
האט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגעלניאנא 36, טעל. 90-216
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 9 – 2 נארט. און פון 5 – 9 אוונד
פאר דאמען בעזונדערען ווארטע-צימער.

Dr. med. J. IMICH
צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר נאז, אויערן, האלז- און קעהל-קאפ - קראנקהייטען
MONIUSZKI 1, tel. 209-97.
נעמט אן פון 5—7 אוו., זונטאג און חגאות פון 1—2 נ"מ

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.
זשעזשינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן	3½-4½
ד"ר פערשנער קינדער-קראנקה.	11-9 ,3-4½
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12 - 2
ד"ר ביבערגאל הויט און מענער.קר.	11½-12½
ד"ר שמירנפעלד נערווען און המטסונג קר.	1 — 2
ד"ר נאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½-1½
ד"ר זאלצוואסער כירורגישע קראנקהייטען	2 — 3
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	12½—1½

ה. כ. ט. ראציע שפרעך-שטונדען ווי שטעלט א. ה. פעקע-שטעלן, קינדערליכע ביהרג-ווען-בעשטראל אינ-פרי ונגע, מאסאזשען, על קטריזאציע, אפערעט. אויף פערל. נג הייזונגען אין שטאט אין לאבאראטאריום מערקען אנגעמטעי אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגעס און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז צוגעפאסט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשי נססי-סטאראפאלסקא
צאהן-ארצט 1—10, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראנען, פאמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — — פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

לעטשניצע
צאהן-ערצטליכער גאבינעט
און רענטגען-אינסטיטוט
(דיאגנאסטיק, אויסצערליכע און לייכט-טיפע טעראפיע)
זגערזשער 17 טעל. 116-33
וועגעראלאגישער גאבינעט
טעגליך טעטיג פון 1 — 2 נאכמיטאג.

Dr. med. N. ROZEN
סטאמאטאלאג
קראנקהייטען פון דויאנסקעס, גימען, ציינער א.א.וו.
ציינער-רענטגענירונג, רענטגען-דיאגנאסטיק.
אנדזשעיא 7, טעל. 216-57.
עמפפאנגס שעה' פון 3—7 נאכמ.

א בשורה טובה פאר עלטערן,
דאס זייערע קינדער לערנען אין פאלקסשולן. די לייטונג פון בעוואוסטען ארטארעפיקסיען נאכמיטאג-חדר פאר קינדער, וואס לערנען אין פאלקס שולען, מאכט בעקאנט, דאס נאך א גרינדליכען רעמאנט ווערט דאס חדר פולשטענדיג רעארגאניזירט און פערפאלקאמט אויף אלע געביטען פון למודי קודש. ס'ווערט געלערנט דורך מלמדים ספעציאליסטען עברי, חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא. א פערגרעסערטער קורס פאר העבראיש (רעדען און שרייבען), אויך יודישע בריף זעלבסט צוזאמענשטעלען. צוליב דעם קריזיס הנחה-פרייזען. פלאץ וואלנאשצ' (נייע שמאס) 6, קווער אפיצינע. איינשרייבען קען מען זיך טעגליך פון 2 ביז 7 אוונד.

Dr. Z. Rakowski
פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקה
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
ארבעטסלאזען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—5.

אנאנסען-פרייז
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " —60 " " 4 "
נאכ'ן טעקסט—12 " " " " —18 " " 8 "
פאר א מיליטער-שורה פאר דער טעקסט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צוטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש, אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך.
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Karčmes
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.